

Kahramanmaraş Depremleri

Sağlık ve Kalkınma İş Birliği Programı

2023-2027

Kahramanmaraş Depremleri
Sağlık ve Kalkınma İş Birliği Programı

Tasarım

KaraşınGrafik

Mayıs 2023

[f kalkinmaatolyesi](#) [@ info@ka.org.tr](#)
[t kalkinmaatolyesi](#) [www.ka.org.tr](#)

[info@heradigitalhealth.org](#) [f HeraDigitalHealth](#)
[www.heradigitalhealth.org](#) [heradigitalhealth](#)
[medak-hera87](#) [HERA_dHealth](#)

[info@medak.org.tr](#) [f medakorgtr](#)
[www.medak.org.tr](#) [medakorgtr](#)

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	6
Programın Amacı ve Hedefleri	10
Kısa Dönemli Hedefler (1-12 ay).....	10
Orta Vadeli Hedefler (13-24 ay).....	11
Uzun Vadeli Hedefler (25-60 ay).....	11
İş Birliği Program Kurumları.....	12
Bileşen 1: Eğitim Çalışmaları.....	123
1.1. Kahramanmaraş Depremi Sonrası Eğitim Faaliyetlerinin İzleme ve Değerlendirme Çalışması	23
1.2. Okulların Afet ve Acil Durumların Yıkıcı Etkileri ile Başa Çıkabilme Becerilerini Güçlendirmeye Yönelik “Okul İklimi” Çalışması.....	24
1.3. Kahramanmaraş Depremi Sonrası Çocuklara Yönelik Akademik ve Sosyal-Duygusal Öğrenme Destek Çalışması	27
1.4. Yeni Okula Uyum: Deprem Afeti Sonrası Yer Değiştiren Öğrencilerin Uyumu Projesi.....	28
1.5. Bir Çadır/Konteyner Kentin Eğitim Çalışmalarının Bütüncül Olarak Kurgulanması Çalışması	29
1.6. Depremden Etkilenen İllere Yeni Atanan ve Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Güçlendirilmesi Çalışması	31
Bileşen 2: Psiko-Sosyal Çalışmalar	32
2.1. Kahramanmaraş Depremi Sonrası Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek Projesi	32
2.2. Kahramanmaraş Depremi Sonrası Afet Çalışanlarına Psiko-Sosyal Destek Projesi	33
Bileşen 3: Sosyal ve Ekonomik Kalkınma Çalışmaları.....	35
3.1. Kırsal Kalkınma Alt Programı	35
3.1.1 Deprem Afeti İllerinde Katılımcı Kırsal Kalkınma Program Geliştirme Projesi	36

3.1.2. Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı ve Yoksullukla Mücadele Kapsamında Genç Arı Yetiştiricisi Projesi	38
3.1.3. Deprem Afet Bölgesindeki Tarımsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Mevcut Durum Araştırma ve Güçlendirme Programı Projesi.....	40
3.1.4. Deprem Afetinden Etkilenen Tarımsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Üretim, Pazarlama, Satış, Ekonomik ve Örgütsel Kapasitelerinin Geliştirilmesi Projesi	42
3.1.5. Hatay İlinde Kadınlara Yönelik Gastronomik Yerel Miras Ürünleri ile Aşçılık Mesleki Eğitim Projesi	44
3.1.6. Afetten Etkilenen Kırsal Alanlarda Küçük Ölçekli Tarımsal Üretimler ile İklimle Dayanıklı Modern Sera Projesi.....	45
3.2. İş Dünyası ve İnsan Hakları Alt Programı	47
3.2.1. Deprem Afet Bölgesinde Kurumsal Durum Tespiti ve Hesap Verebilirliğe İlişkin Mevcut Durum, Riskler ve İhtiyaçların Belirlenmesi.....	50
3.2.2. Deprem Afet Bölgesinde İş Dünyası ve İnsan Hakları Bağlamında Tekstil, Ayakkabı, Mobilya Alt Sektörlerinde Tedarik Zincirlerinin Deprem Afetinden Etkilenme Durumu	51
3.2.3. Deprem Afetinden Etkilenen İllerde Tarım, İmalat ve Hizmet Sektörlerinde Çocuk İşçiliğinin Mevcut Durumu, Riskler ve İzleme Mekanizmalarının Geliştirilmesi ve Savunu Çalışmaları.....	52
3.2.5. Deprem Afeti İllerinde Platform Ekonomisi Mevcut Durum Araştırması Projesi.....	54
3.3. Deprem Afetinden Etkilenen İllerde Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Tarımda Çocuk İşçiliği Alt Programı	55
3.3.1. Deprem Afetinden Etkilenen Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocukların Durumuna İlişkin Hızlı Değerlendirme Çalışması	56
3.3.2. Türkiye'nin Güney İllerinde Meydana Gelen Depremlerin Mevsimlik Tarım İşçileri ve Tarım-Gıda Tedarik Zinciri Üzerinde Etki Değerlendirme Çalışması.....	58
3.4. Kültürel Miras Alt Programı: “Doğu'nun Kraliçesi Yaşasın”	61
3.4.1. Kültürel Kalkınma Atölyesi için Altyapı, Ofis ve Barınma Alanının Kurulması: Süvari	64
3.4.2. Saha Araştırması: Kentini Kaybetmek.....	65
3.4.3. Antakya Akademisi Kurulması ve Faaliyetleri	66
3.4.4. Yeni Yaşam Kooperatifinin Kurulması Projesi	68

3.5. Deprem Sonrası Yeniden Yapılanma Süreçleri Savunuculuk Alt Programı	69
3.5.1. Deprem Afeti Yıkım Atıklarının Geri Dönüşüm ve Bertaraf Döngüsünde İnsani ve Ekolojik Risk Haritalandırması Projesi	70
3.5.2. Deprem Afeti Sonrası Yeniden Yapılanma Süreçlerinin Katılımcı Bir Yöntemle Tasarlanması Projesi	71
3.5.3. Deprem Afetinde Yardım Toplama ve Dağıtma Pratikleri Analizi	73
3.5.4. Kahramanmaraş Depremi Samandağ-Kahramanmaraş Fay Hattı Boyunca Bitkisel Ürün Deseninin Değişimi ve Bunu Etkileyen Nedenler Araştırması	75

Bileşen 4: Sağlık Çalışmaları.....77

4.1. Cinsel Sağlık, Üreme Sağlığı, Anne ve Çocuk Sağlığı Hizmetlerinin Depremden Etkilenen Kırsal Alanlara Yaygınlaştırılması	77
4.2. Deprem Bölgesindeki Aktif Sağlık Kuruluşlarının (Kâr Amacı Gütmeyen, Kamu ve Özel) Haritalanması ve Koordinasyonu	78
4.3. Afet Bölgesinde Hizmet Veren STK'ların Dijital Koordinasyonu	79

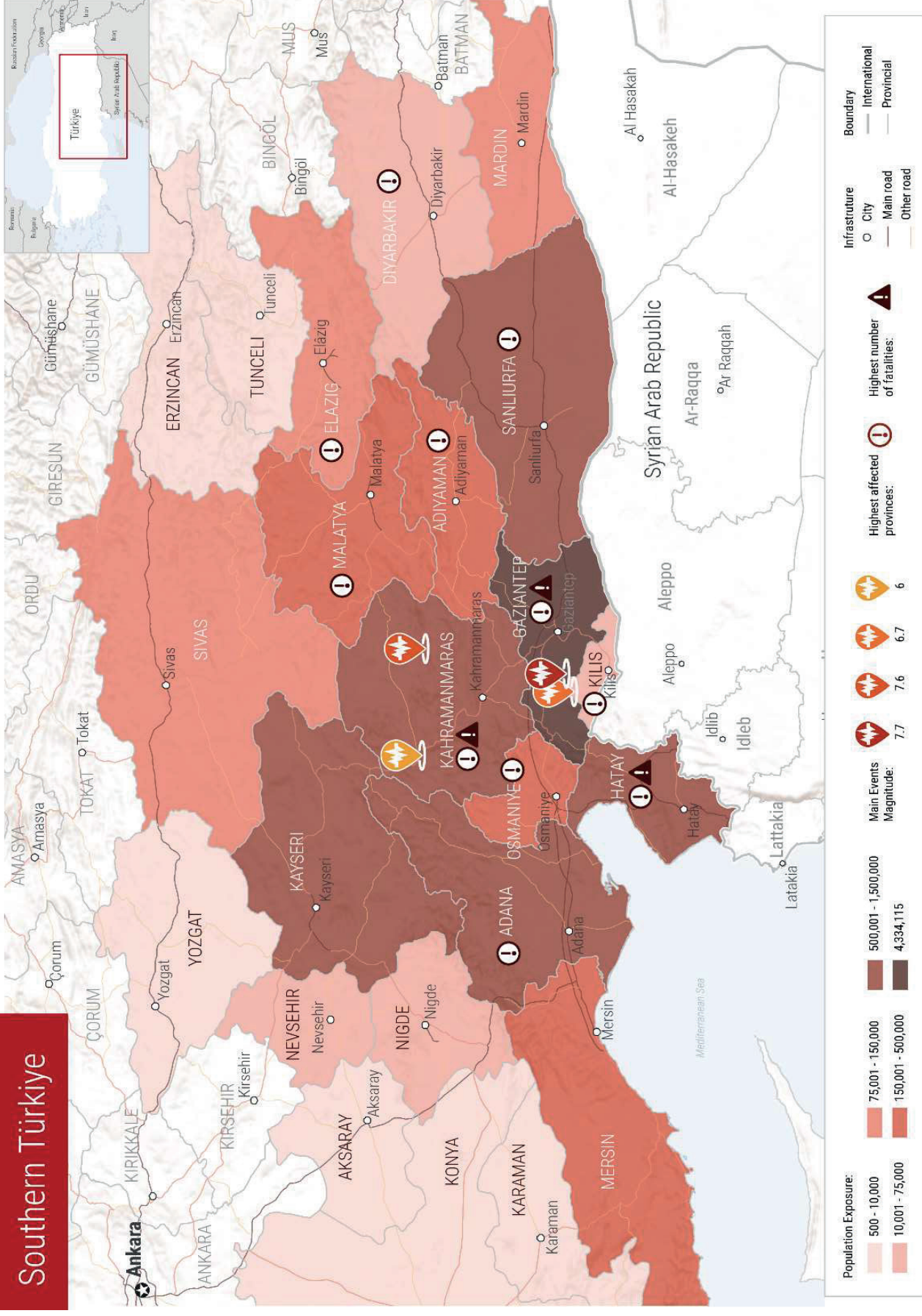
Giriş

6 Şubat 2023 günü Kahramanmaraş ili merkezli meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki iki deprem ile bunun ardından gerçekleşen diğer depremler Kahramanmaraş, Diyarbakır, Kilis, Gaziantep, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya, Hatay ve Türkiye sınırına yakın Suriye köy ve kentlerinde büyük bir yıkıma yol açmıştır. Türkiye genelinde 10 ilde yaklaşık 1,5 milyonu Suriyeli geçici sığınmacı olmak üzere yaklaşık 15 milyon insanı doğrudan etkileyen deprem afeti en fazla Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman ve Hatay illerini etkilemiştir. Deprem felaketi ardından yaşanan yıkımın bölge illerinde yarattığı sosyal ve ekonomik zarar oldukça yüksektir. Bölgede geçim kaynaklarının büyük oranda zarar görmesi nedeniyle işsizliğin ve bununla birlikte yoksulluğun artması kaçınılmazdır. Deprem afeti sonrasında sağlık hizmetleri ve kalkınma çalışmaları çok daha önem kazanmıştır.

Deprem illerinde kısa-orta ve uzun vadeli insani yardım, sosyal ve ekonomik kalkınma, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim ve psiko-sosyal desteklerle ilgili çalışmalar yapmak amacıyla 8 Şubat 2023 tarihinde Kalkınma Atölyesi-Medikal Arama Kurtarma Derneği ve HERA Dijital Sağlık Vakfı bir *çalışma grubu* kurmuştur. Çalışma Grubu'nun öncelikli amacı deprem illeri öncelikli olmak üzere depremden etkilenmiş topluluklara odaklı *Sağlık ve Kalkınma İş Birliği Programı*'nın geliştirilmesidir. Çalışma grubunun bir diğer amacı da sahada yapılacak çalışmalar için uzman, akademisyen ve gönüllü ağının geliştirilmesiyle ulusal ve uluslararası farklı kurumsal işbirliklerinin sağlanmasıdır.

Harita 1. Kahramanmaraş Depremlerinden etkilenen iller

Southern Türkiye

Kaynak: OCHA, Türkiye: 2023 Earthquakes Situation Report No. 2, 19 February 2023

KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ

Kayıplar, Hasarlar ve Genel Veriler

Mart, 2023

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 1393

Toplam işlenen tarım alanı: 425 bin 450 hektar

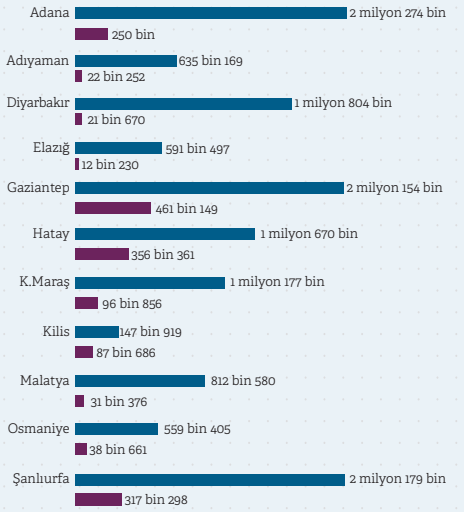
Bitkisel üretim: Kayısı, şe

Depremden Etkilenen İllerde Yıkılan Bina Sayısı

Depremden Etkilenen 11 İlin Nüfus Bilgileri

■ Türkiye'nin nüfus ■ Suriyeli geçici sığınmacı nüfusu

Bu harita nasıl hazırlandı?

6 Şubat 2023'te Türkiye'nin 11 ilini etkileyen iki deprem sonrasında büyük bir yıkım meydana geldi. Bu harita Kalkınma Bakanlığı tarafından, depremin etkilerini iller bazında izleyebilmek adına oluşturulmuştur. Harita üzerinde depremin etkilediği illerde demografik yapı, binalar, can kayıpları gibi başlıklarla sosyo-ekonomik zararı gösterebilecek verilere yer verilmiştir. UNICEF Türkiye finansal desteği ile Adana, Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa illerinde tamamlanan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Deprem Sonrası Hızlı Değerlendirme Çalışması kapsamında elde edilen bazı bulgulara da yer verilmiştir.

Kaynak:

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı Deprem Sonrası Değerlendirme Raporu, 17 Mart 2023

KALKINMA ATÖLYESİ

+90 (541) 457 31 90 info@ka.org.tr www.ka.org.tr /kalkinmaatoyesi /kalkinmaatoyesi

Çankaya Mah. Üsküplü Cad. No: 16/14 Çankaya - Ankara/Türkiye

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 360

Toplam işlenen tarım alanı: 539 bin hektar

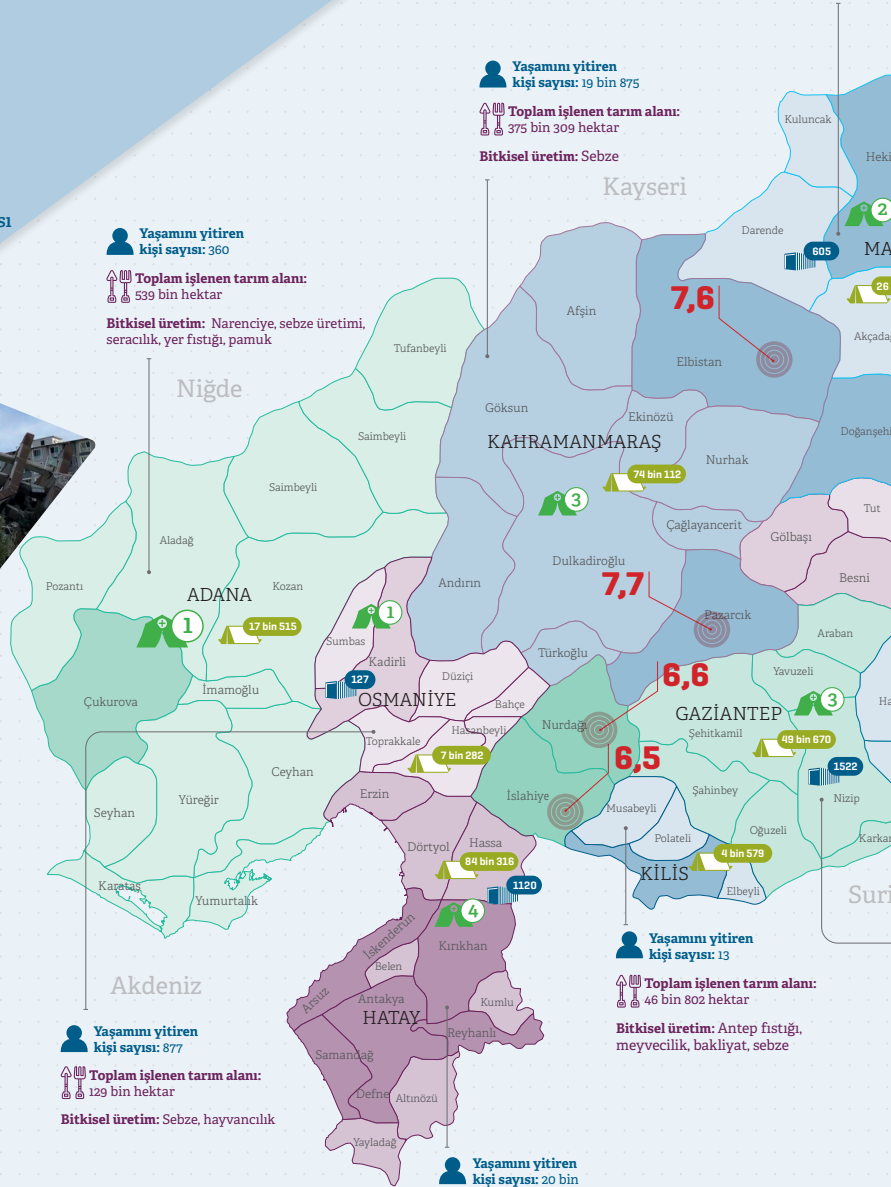
Bitkisel üretim: Narenciye, sebze üretimi, seracılık, yer fıstığı, pamuk

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 19 bin 875

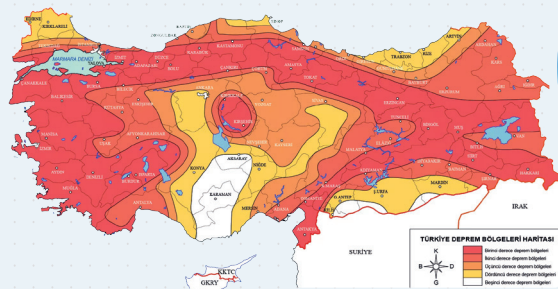
Toplam işlenen tarım alanı: 375 bin 309 hektar

Bitkisel üretim: Sebze

Kayseri

Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası

Kaynak: T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2014

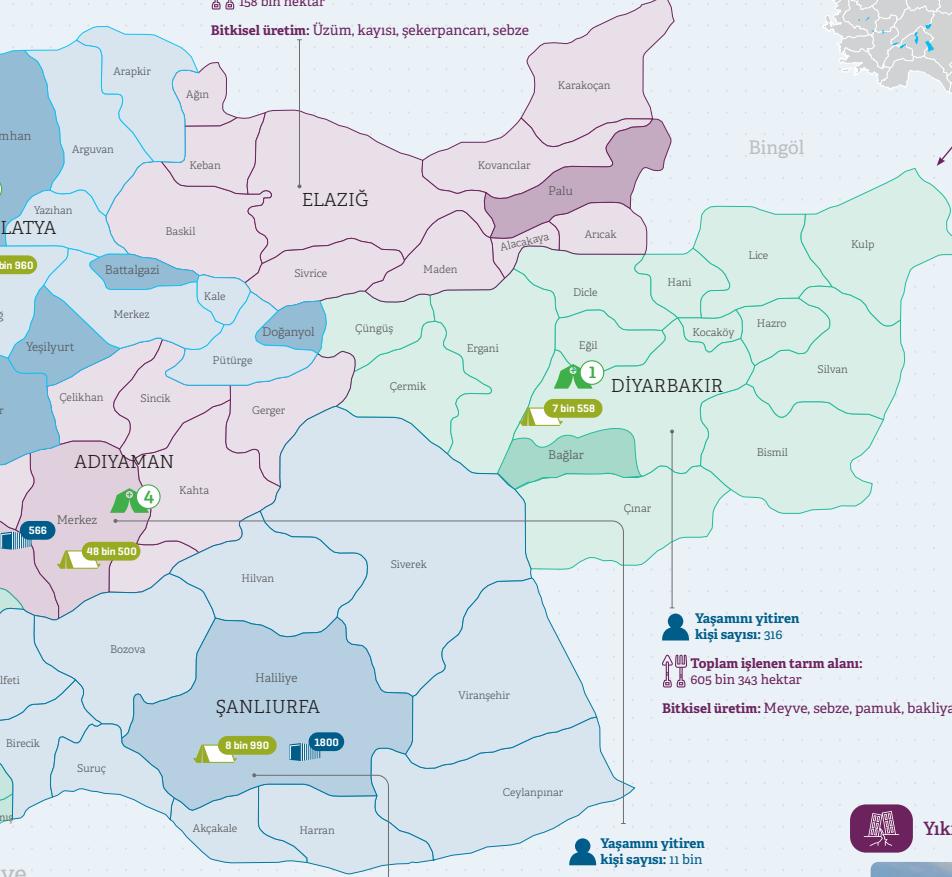
alanı:

kerpançarı, meyvecilik

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 2

Toplam işlenen tarım alanı:
158 bin hektar

Bitkisel üretim: Üzüm, kayısı, şekerpançarı, sebze

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 3 bin

Toplam işlenen tarım alanı:
132 bin 392 hektar

Bitkisel üretim: Antep fıstığı, sebze, sarımsak, bağcılık, zeytin

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 340

Toplam işlenen tarım alanı:
10 milyon 729 bin hektar

Bitkisel üretim: Antep fıstığı, sebze, biber, mısır, pamuk, bakliyat

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 316

Toplam işlenen tarım alanı:
605 bin 343 hektar

Bitkisel üretim: Meyve, sebze, pamuk, bakliyat

Yaşamını yitiren kişi sayısı: 11 bin

Toplam işlenen tarım alanı:
180 bin 315 hektar

Bitkisel üretim: Antep fıstığı, pirinç, buğday, arpa, nohut, zeytin, bakliyat

İl Bazında Hasar Tespit Raporu (6 Mart 2023)

İl	Toplam Acil+Agır+Yükük Konut Sayısı	Orta Hasarlı Konut Sayısı	Az Hasarlı Konut Sayısı
Adana	2.952	11.768	71.072
Adıyaman	56.256	18.715	72.729
Dişarbakır	8.602	11.209	113.223
Elazığ	10.156	1523	31.151
Gaziantep	29.155	20.251	236.497
Hatay	99.326	17.887	161.137
Kahramanmaraş	71.519	12.801	107.765
Kilis	215.255	25.957	189.317
Malatya	2.514	1.303	27.969
Osmaniye	16.111	4.122	69.466
Şanlıurfa	6.163	6.041	199.401
Bölge Toplamı	518.009	131.577	1.279.727

Kaynak: Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

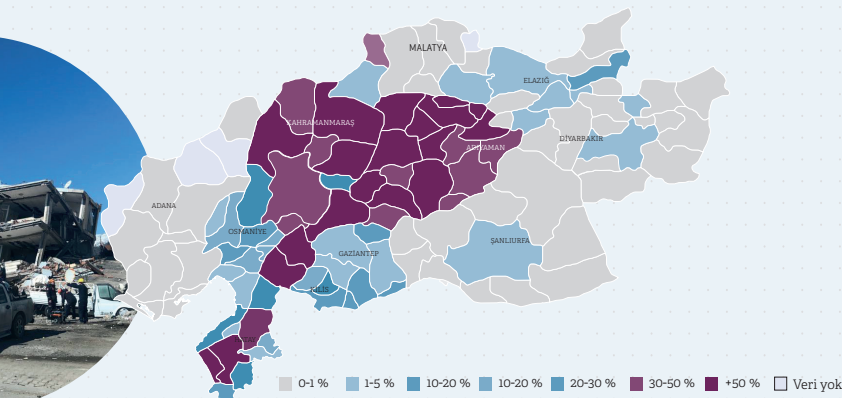
Yıkılan bina sayısı ile kurulan çadır ve konteyner sayısı

İller	Kurulan Çadır Sayısı	Kurulan Konteyner Sayısı
	28.02.2023	23.02.2023
Adana	17.515	-
Adıyaman	49.353	656
Dişarbakır	7.458	-
Elazığ	-	-
Gaziantep	49.795	1.206
Hatay	97.212	1.120
Kahramanmaraş	77.188	1.047
Kilis	4.624	-
Malatya	36.907	605
Osmaniye	7.377	127
Şanlıurfa	8.990	1.800
Toplam	356.419	6.651
	Kurulan Çadır Sayısı	Kurulan Konteyner Sayısı
19 Mart 2023 tarihi itibarıyla	493.255	26.938
	Çadırlarda Barınan Kişi Sayısı	Konteynerlerde Barınan Kişi Sayısı
	1.973.020	37.697

Kaynak: AYBÜ-GPM tarafından hazırlanmıştır.

İlçelere göre kaybedilen çalışma saatleri yüzdesi

Kaynak: İİÖ, Şubat 2023 Depremlerinin Türkiye'de İşgücü Piyasası Üzerine Etkileri, Mart 2023

Programın Amacı ve Hedefleri

Bu iş birliği programının **temel amacı** Kahramanmaraş merkezli deprem afeti kapsamında araştırma ve kanıt temelli sağlık ve kalkınma faaliyetlerinde bulunarak deprem afetinin yarattığı etkiyi azaltmak ve toplumsal refaha katkı sağlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda **hedefimiz** faaliyetlerin operasyon saha merkezini Adana-Seyhan ilçesinde konumlandırarak, sağlık ve kalkınma kapsamında fikir geliştirmek, bu fikirler etrafında iş birliği yaparak merkezi ve saha düzeyinde uygulamalarda bulunmaktır. Bu program beş yıllık olup, 2023-2027 yıllarını kapsamakta ve alt program ve/veya projeler düzeyinde ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliği yaparak depremden etkilenmiş toplulukların dayanıklılığını artırmak ve gelecekte olası doğal afetlere hazırlıklı bulunmaktır.

Kısa Dönemli Hedefler (1-12 ay)

- Sivil Toplum Kuruluşları (STK), Birleşmiş Milletler kurumları, özel sektör firmaları, bireysel bağışçılarla ilişkiler geliştirerek fon yaratmak, iş birliğini artırmak.
- Deprem afet illerinde cinsel sağlık, üreme sağlığı, anne ve çocuk sağlığı ve benzeri konularda çadır, konteyner ve diğer yaşam alanlarında farklı kurumlarla birlikte faaliyetler gerçekleştirmek.
- Deprem afet illerindeki sağlık çalışmalarına ve sağlık kümesine (health cluster) entegre olmak. Deprem afet illerinin sosyal ve ekonomik kalkınması için program ve projeler geliştirmek, ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliğine girmek.
- STK'ların deprem afet illerinde gerçekleştirdiği çalışmaları HERA Dijital Sağlık Uygulaması ve web sitesinde toplamak, tüm yönlendirmeler ve duyuruları buradan paylaşmak, STK'lar arası dijital koordinasyona liderlik etmek.
- Deprem illerinde psiko-sosyal uygulamaları gözden geçirmek ve en dezavantajlı topluluklara doğrudan hizmet sunmak. Ayrıca psiko-sosyal çalışmalara katılanlara süpervizyonluk sağlamak.
- Deprem afeti yıkıntılarının (molozlar) taşındığı yerlerin haritalandırılması, etkilerinin raporlanması ve geri kazanım konusunda çözüm önerileri geliştirmek.
- 2023-2027 yıllarını kapsayacak, sosyal ve ekonomik kalkınma odaklı bir program hazırlamak ve bu program kapsamında uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak.
- Depremin en dezavantajlı topluluklara etkileri konusunda hızlı değerlendirme çalışmaları yapmak, araştırma sonuçlarına dayalı savunma çalışmalarında bulunmak.

Orta Vadeli Hedefler (13-24 ay)

- Deprem afet illeri veya göç edilen illerde başta mevsimlik gezici tarım işçileri, göçer ve yarı göçer topluluklar olmak üzere işini kaybeden küçük işletmeler, kırsal alan üreticileri, gençlerin geçim kaynakları sağlama, geliştirme ve istihdam odaklı çalışmalar gerçekleştirmek.
- Deprem afetinden etkilenen bireylerin afet illeri ve/veya göç ettikleri illerde cinsel sağlık, üreme sağlığı, anne ve çocuk sağlığı, ve benzeri sağlık konularında hizmet sunumu, bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları yapmak.
- Deprem etkisiyle ortaya çıkan yoksulluğa bağlı çocuk işçiliğine dair durumu izlemek, araştırmalar yapmak ve çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında yeni modelleri geliştirmek.
- Eğitim, kültürel mirasın korunması ve kırsal kalkınma çalışmaları kapsamında araştırma, program geliştirme, eğitim ve kapasite geliştirme ile model geliştirme çalışmaları ve uygulamaları gerçekleştirmek.
- Uluslararası üniversitelerle iş birliği yaparak deprem illerinde yeniden yapılanma ve diğer sosyal ve teknik konularda akademik araştırmalar gerçekleştirmek, bu çalışmalar yayınlamak ve karar süreçlerini etkilemek.
- Deprem afeti akut dönem ile akut dönem sonrası toplanan ve dağıtılan yardımların analiz edilmesi, yeni bir yardım toplama ve dağıtma modeli çalışması gerçekleştirmek. Bunun uygulamaya geçirilmesi için savunu çalışmaları yapmak.

Uzun Vadeli Hedefler (25-60 ay)

- Deprem afet illerinde tarım, imalat ve hizmet sektörlerinde çocuk işçiliği süreçlerine dair durumu ortaya koymak ve çözüm için yeni seçenekler geliştirmek.
- Platform ekonomisi, dijital ekonomi ve benzeri faaliyet alanlarında ortaya çıkan değişimi belirlemek ve bu ekonomik alanlarda çalışanların haklarını korumaya yönelik faaliyetlerde bulunmak.
- Deprem afet illerinde iş dünyası ve insan hakları kapsamında kurumsal hesap verebilirliğe yönelik mevcut durumu ortaya koymak ve izleme çalışmaları yapmak.
- Deprem illerinde başta bitkisel üretim, hayvancılık, inşaat, tekstil, mobilya, ayakkabı imalatı olmak üzere insan hakları süreçlerini izlemek.
- Depremden dolayı hasar görmüş, ortadan kalkmış, taşınmış somut ve/veya somut olmayan kültürel mirasın kalkınma süreçlerinde daha çok yer alması için girişimlerde bulunmak.

İş Birliği Program Kurumları

Medikal Arama Kurtarma Derneği (MEDAK): Medikal arama kurtarma ve insani yardım alanında sağlık üzerine çalışmaktadır. Ekibi, afet ve insani yardım çalışmalarında deneyimlidir. İş birliği kapsamında uygulanacak çalışmalarda genel koordinasyon, fon/program/proje yönetimi, ulusal çalışma grupları ve paydaşlarla iletişim ve koordinasyonu gerçekleştirecektir. <https://medak.org.tr/>

Kalkınma Atölyesi Kooperatifi (KA): 2004 yılında kurulmuş kar amacı gütmeyen bir sosyal işletme kooperatifidir. Yoksullukla mücadele ve sürdürülebilir kalkınma alanında çalışmaktadır. Kurulduğundan bu yana, Türkiye’de mevsimlik gezici tarım işçiliği başta olmak üzere sanayi ve hizmet sektörlerinde çocuk işçiliğinin azaltılması, önlenmesi ve ortadan kaldırılması, dezavantajlı kesimlerin çalışma ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, mesleki eğitim ve okul iklimi çalışmaları ile Türkiye’de eğitimin kalitesinin artırılması amacıyla veri ve kanıtlara dayalı çeşitli program ve projeler uygulamaktadır. Buna ek olarak Kalkınma Atölyesi, UNICEF ve ILO gibi uluslararası ve ulusal ortaklarla birlikte çalışarak dezavantajlı nüfusların yaşadığı sosyal, ekonomik ve sağlık konularındaki kritik boşlukları anlamaya yönelik araştırma, haritalama ve eylem planları hazırlama çalışmaları yürütmektedir. www.ka.org.tr

HERA Dijital Sağlık Vakfı (HERA): Mültecilerin sağlığa erişimini sağlamak ve mobil bir platform geliştirmek için ABD’de kurulu bulunan sivil toplum kuruluşudur. Özellikle, afet bölgesinde sağlıkla ilgili koordinasyonun yürütülmesi, veri toplanması, sağlık kurumları ve insani yardım çalışmalarının dijital ortamda afetzedelerin erişimine sunulması, dijital teknik altyapı ve desteğin oluşturulması ve uluslararası fonların koordinasyona yönlendirilmesi üzerine çalışmaktadır. <https://heradigitalhealth.org/>

Sağlık ve Kalkınma İş Birliği Programı dört bileşenden oluşmaktadır;

Bileşen 1: Eğitim

Herkes için temel bir insanlık hakkı olan eğitim, özellikle afet ve acil durumlarda kritik önem taşımaktadır. Ancak pek çok temel hak gibi eğitim hizmetleri de maalesef acil durumlarda çoğunlukla belirgin bir biçimde kesintiye uğramakta ve çocukları, gençleri, hatta yetişkinleri eğitimin dönüşümsel etkilerinden mahrum bırakmaktadır. Çünkü fiziksel olarak eğitim tesisleri sağlık, beslenme, psiko-sosyal destek ve koruma ile doğrudan bağlantılı olup öğrencilerin, öğretmenlerin, diğer eğitim personelinin ve sosyal çevrenin korunmasını ve psiko-sosyal iyiliklerini desteklemektedir. Bu özellikleri ile fiziksel olarak eğitim ortamları ve sunulan eğitim içerikleri afet ve acil durumlarda;

- Onurlu yaşamı ve başka yardıma ihtiyaç duyan çocuklarla gençlerin saptanıp desteklenebileceği güvenli öğrenme ortamları sunmak suretiyle yaşamın devamlılığını sağlar.
- Sunulan nitelikli eğitim, tehlikelere ve kriz ortamının istismar edilmesine karşı fiziksel koruma sağlar. Kız ya da oğlan öğrencilerin cinsel ya da ekonomik istismara, ailelerin geçim kaynaklarının kesintiye uğramasını telafi etmek için çocukların gelir getirici faaliyetlere yönelmesini veya zorla ya da erken yaşta evlendirilmek gibi diğer risklere maruz kalmasını engeller.

- Eğitim içerikleri, çocuk ve gençlerin zorluklarla baş etme mekanizmalarını güçlendirir. Sorun çözüme ve zorluklarla baş etme becerilerinin güçlendirilmesiyle eğitim içerikleri, çocukların ve gençlerin tehlikeli ortamlarda nasıl hayatta kalacakları; kendilerine nasıl bakacakları ve diğer konular hakkında bilgi sahibi olarak kararlar vermelerini sağlar.
- Sunulan eğitim fırsatları, günlük hayatın devamı çocukların ve gençlerin istikrar duygularını ve gelecek için umudunu besleyerek, afetlerin ve acil durumların ortaya çıkardığı psiko-sosyal etkileri de azaltmaya yardımcı olur.
- Okullar ve diğer öğrenme mekanları, eğitim faaliyetlerinin ötesinde, korunma, beslenme, su, çevresel hijyen ve sağlık hizmetleri gibi zorunlu olan diğer hizmetlerin sağlanması için başlangıç noktası işlevi görürler.

Afet ve acil durumlarda eğitimin kritik etkileri doğrultusunda bu programın “eğitim” odağındaki temel amacı; belirlenecek pilot uygulama alanlarında deprem afetinin yaşandığı ilk günlerden itibaren sağlanmaya çalışılan eğitim hizmetlerinin ve faaliyetlerinin genel değerlendirmesini yapmak (elde edilecek bulgular ışığında kanıt temelli çözüm önerileri geliştirmek) ve yukarıda özetlenen etkiler doğrultusunda farklı hedef gruplar/ paydaşlar odaklı eğitim faaliyetlerinin uygulanmasını sağlamaktır. Bu faaliyetler;

- Eğitim öğretime başlayan okullardaki **öğretmenlerin** güçlendirilmesi çalışmaları; Öğretmenlerin kendi psikolojik ihtiyaçlarına ve baş etme becerilerine yönelik çalışmaların yürütülmesi, öğretmenlerin afet ve acil durumlarda gerçekleştirebilecekleri eğitim faaliyetleri ile ilgili pedagojilerini güçlendirmeye yönelik faaliyetlerin yürütülmesi, okul dışı öğrenme faaliyetleri ile ilgili kapasite geliştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi.
- **Öğrencilerin** akademik, psikolojik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik faaliyetler; Öğrenme kayıplarına yönelik akademik destek programlarının yürütülmesi, afet ve acil durumların yarattığı olumsuz etkilerle baş etme becerilerini desteklemeye yönelik faaliyetlerin yürütülmesi, izleme ve değerlendirme çalışmaları ile kız ya da oğlan çocukların cinsel ya da ekonomik istismara uğraması riskini belirlenmesi elde edilecek verilerin orta-ileri vadede politika geliştirme çalışmalarına rehberlik etmesi.
- **Velilerin** sosyo-duygusal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli faaliyetlerin planlaması ve gerçekleştirilmesi; böylelikle veli katılımını ve onların eğitim-öğretim süreçlerini desteklemelerine yönelik kapasite artırma faaliyetlerinin yürütülmesi.
- Genel olarak tüm paydaşları ile birlikte **okulların** afetler ve acil durumların yıkıcı etkileri ile başa çıkabilme becerilerini (psiko-sosyal, bilişsel vb.,) artırma ve güçlendirmeye yönelik (okul iklimi-kültürü) faaliyetlerin tüm paydaşlar (veli, okul idaresi, öğretmen, öğrenci, destek personeli) nezdinde yürütülmesi.

Bileşen 2: Psiko-Sosyal

Psiko-sosyal yaklaşım bireylerin, ailelerin ve toplumların doğal afet, savaş, terör, mülteci akını ve benzeri durumlar sonrasında yardım sürecinde etkin bir katılımcı olarak rol almalarını kolaylaştırarak iyileşme sürecine katkıda bulunmaktadır. Psiko-sosyal müdahale ise, doğal afetler ve zorlu acil durumlar karşısında, yardımdan faydalananların kendi kendilerine yardım inisiyatiflerini geliştirerek; hızla iyileşmelerini sağlamak üzere gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Acil durumlar sonrası geliştirilen psiko-sosyal destek programları özel eğitim almış psiko-sosyal destek uzmanları tarafından travmatik olaylar sonrasında kişilerin psiko-sosyal iyilik hallerini korumak ve olası davranış sorunlarını önlemek ve/veya gidermek amacıyla yapılan her türlü içsel ve dışsal destekleri kapsayan faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu faaliyetler afetlerden sonra kişilerin algılama, yorumlama, tepki verme ve başa çıkma stratejilerini arttırmak, duygusal destek sağlamak, güvenlik hissi oluşturmak ve sosyal destek ağlarına erişimlerini sağlamak için kullanılmaktadır. Bu program kapsamında en dezavantajlı topluluklara bireysel ve/veya grup olarak psiko-sosyal destek çalışmaları öngörülmektedir. Ayrıca depremzedelere yönelik psiko-destek ve diğer faaliyetlerde bulunanlara psiko-sosyal destek çalışmaları da planlanmaktadır.

Bileşen 3: Sosyal ve Ekonomik Kalkınma

Kalkınma, insan refahının herhangi bir toplum içinde sürekli olarak iyileştirilmesini amaçlayan kapsamlı sosyal, ekonomik ve politik süreçlerdir. Normal şartlar altında kalkınma çalışmaları kimi toplumlar ya da topluluklarda eşitsizlikleri ortaya çıkarabildiği gibi kalkınma bağlamında atılan adımlar veya gerçekleşen uygulamalar kimi zaman toplulukların da içinde farklı kırılganlıkların oluşmasına neden olabilir. Yine de, kalkınma doğal çevreye, farklı kültürel yapılar ve demografik koşulları da dikkate alarak bir toplum içindeki başta dezavantajlı gruplar olmak üzere insanların gelişimini ve yukarı doğru hareketliliğini hedefler. İnsanlık tarafından deneyimlenen doğal afetler ve krizler gerçekleştiği sırada sadece maddi hasara yol açmazlar; aile bağları ve sosyal ilişkiler, gündelik hayat, geçim kaynakları ve eğitim, sağlık, altyapı, ulaşım gibi kamu hizmetleri bir anda kesintiye uğrayarak alt üst olur. Afetlerden etkilenme de insanların bir toplumsal yapı içindeki konumlarına göre de değişir; kadınlar, çocuklar, engelliler, göçmenler daha da kırılgan ve dezavantajlı bir konuma geçerler. Afetlerin yarattığı veya derinleştirdiği kırılganlık ve hizmetlere erişememe kimi zaman kırsal alanlarda kentsel alanlara nazaran daha çok hissedilir. Tüm bunlar nüfusu, onların aidiyetlerini, mal varlıklarını ve üretkenlik kapasitelerini tehdit ederek yaşanan bir afetin insani bir krize de dönüşmesine yol açar.

Afetten etkilenen topluluklar için sağlık, arama-kurtarma, barınma ve gıda temini gibi acil ihtiyaçlar öncelikli olarak önem kazanmaktadır. Afetlerin geçim kaynakları üzerindeki etkisi beraberinde yoksulluğu artıran bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle, afetten

etkilenen toplulukların her açıdan yeniden inşasında sosyal ve ekonomik çalışmalar orta ve uzun vadede önem kazanmaya başlar. Bunların başında yoksullukla mücadele ve geçim kaynaklarının yeniden tesisi gelmektedir.

Sağlık ve Kalkınma İş Birliği Programı kapsamında sosyal ve ekonomik kalkınma çalışmaları özellikle etkilenen grupların geçim kaynaklarının yeniden yenilikçi ve katılımcı bir şekilde tesis edilmesini öncelemektedir. Bu çerçevede depremde etkilenen illerde dezavantajlı grupların (yoksulların, kadınların, çocukların, yaşlıların, engelliler ve göçmenlerin) hizmetlere erişimi, ihtiyaçların belirlenmesi ve geçim kaynaklarının iyileştirilmesi odağında çalışmalara yer verilecektir.

Bunlarla birlikte;

- kırsal alanlara ve topluluklara yönelik kalkınma program ve projelerinin geliştirilmesi,
- bölgede yaşayan ve çalışan mevsimlik gezici tarım işçilerinin yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi,
- başta tarım olmak üzere tüm sektörlerde çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik program ve projelerin geliştirilmesi,
- deprem sonrası ortaya çıkan moloz ve atıkların geri dönüşümünde çevresel ve insani boyutları önemseyen program ve projelerin geliştirilmesi,
- deprem bölgesinde akut ihtiyaçlar sonrası yeniden inşa süreçlerinde gerek ulusal gerekse uluslararası yatırımlar bağlamında iş dünyası ve insan hakları çerçevesinde çalışmaların yapılması,
- kültürel mirasın korunmasına, geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulması,

hedeflenmektedir.

Tüm bu süreçlerde deprem bölgesinin sosyal ve ekonomik inşasında katılımcı ve hak temelli planlama süreçleri için savunuculuk faaliyetleri bahsi geçen konuları kesen temel bir çalışma alanı olarak öngörülmektedir.

Bileşen 4: Sağlık

Sağlık bileşeninin temel amacı, deprem akut dönem sonrasında ortaya çıkacağı bilinen bu sorunlarla ilgili bilimsel kanıtlara dayalı halk sağlığı ve afet tıbbi temelli çalışmalar yapmak, ölüm ve yaralanmaları azaltmaktır. Bu kapsamda aşağıdaki faaliyetlere öncelik verilecektir:

- Sahada çalışan sağlık aktörlerinin dijital altyapısının desteklenmesi, hizmetlerin

haritalandırılması ve afetzedelerin kolayca erişebileceği bir ortamda sunulması.

- Cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilinçlendirme, yönlendirme ve tıbbi müdahalelerde bulunulması.
- Anne ve çocuk sağlığı, güvenli annelik, gebelik kontrolleri ve aşılama çalışmalarının dijital olarak desteklenmesi, sahadan veri toplanması ve analiz edilmesi ve hizmet sağlayıcıların stratejik planlamasını desteklemek için kılavuzlar hazırlanması.
- Gezici sağlık ekipleri ve toplum sağlığı çalışanları ile uzak bölgelere kırsal ve kent-sel merkezlerdeki sağlık merkezleri aracılığıyla sağlık hizmeti sunumu.

Program Bileşenleri ve Proje Önerilerine Genel Bakış

Bileşenler	Proje adı	Tahmini Bütçe	Süre	Uygulama illeri	İş Birliği yapılacak kuruluşlar
1. Eğitim					
1.1.	Kahramanmaraş Depremi Sonrası Eğitim Faaliyetlerinin İzleme ve Değerlendirme Çalışması	50-60.000 USD	6-8 ay	Adana, Hatay	Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları, deprem afet illerinde eğitim faaliyeti gerçekleştiren kuruluşlar, özel sektör firmaları
1.2.	Okulların Afet ve Acil Durumların Yıkıcı Etkileri ile Başa Çıkabilme Becerilerini Güçlendirmeye Yönelik “Okul İklimi” Çalışması	175-225.000 USD	6-8 ay	Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Adana	Milli Eğitim Bakanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Sabancı Vakfı, uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
1.3.	Kahramanmaraş Depremi Sonrası Çocuklara Yönelik Akademik ve Sosyal-Duygusal Öğrenme Destek Çalışması	125-150.000 USD	12 ay	Adana, Hatay	Uluslararası sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve akademi kuruluşları
1.4.	Yeni Okula Uyum: Deprem Afeti Sonrası Yer Değiştiren Öğrencilerin Uyum Projesi	35-45.000 USD	2,5 ay	İzmir, Ankara, İstanbul	Türk Eğitim Vakıfları Dayanışma Konseyi Liseleri Derneği (TEVDAK), uluslararası kuruluşlar, özel sektör
1.5.	Bir Çadır/Konteyner Kentin Eğitim Çalışmalarının Bütüncül Olarak Kurgulanması Çalışması	200-250.000 USD	18 Ay	Hatay	MEB, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Valilikler, özel sektör, uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
1.6.	Depremden Etkilenen illere Yeni Atanan ve Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Güçlendirilmesi Çalışması	80-100.000 USD	12 ay	Hatay, Adana	MEB, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, rehberlik ve araştırma merkezleri
2. Psiko-sosyal					
2.1.	Kahramanmaraş Depremi Sonrası Eğitim Faaliyetlerinin İzleme ve Değerlendirme Çalışması	75-100.000 USD	12 ay	Adana -Hatay	Uluslararası sivil toplum ve özel sektör kuruluşları
2.2.	Okulların Afet ve Acil Durumların Yıkıcı Etkileri ile Başa Çıkabilme Becerilerini Güçlendirmeye Yönelik “Okul İklimi” Çalışması	80-100.000 USD	12 ay	Deprem afet illeri	Uluslararası sivil toplum ve özel sektör kuruluşları

3. Sosyal ve Ekonomik Kalkınma

3.1. Kırsal Kalkınma Alt Programı

3.1.1.	Deprem Afeti İllerinde Katılımcı Kırsal Kalkınma Program Geliştirme Projesi	75-100.000 USD	7 ay	Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman	Özel sektör firmaları, uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
3.1.2.	Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı ve Yoksullukla Mücadele Kapsamında Genç Arı Yetiştiricisi Projesi	125-150.000 USD	24 ay	Hatay, Gaziantep, Adana	Uluslararası kuruluşlar, özel sektör, BM kuruluşları
3.1.3.	Deprem Afet Bölgesindeki Tarımsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Mevcut Durum Araştırma ve Güçlendirme Programı Projesi	75-100.000 USD	7 ay	Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Malatya, Adıyaman, Adana	BM kuruluşları, Uluslararası kuruluşlar
3.1.4.	Deprem Afetinden Etkilenen Tarımsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Üretim, Pazarlama, Satış, Ekonomik ve Örgütsel Kapasitelerinin Geliştirilmesi	125-150.000 USD	12 ay	Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	BM kuruluşları, uluslararası kuruluşlar
3.1.5.	Hatay İlinde Kadınlara Yönelik Gastronomik Yerel Miras Ürünleri ile Aşçılık Mesleki Eğitim Projesi	75-100.000 USD	12 ay	Hatay	BM kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, özel sektör, yerel yönetimler

3.2. İş Dünyası ve İnsan Hakları Alt Programı

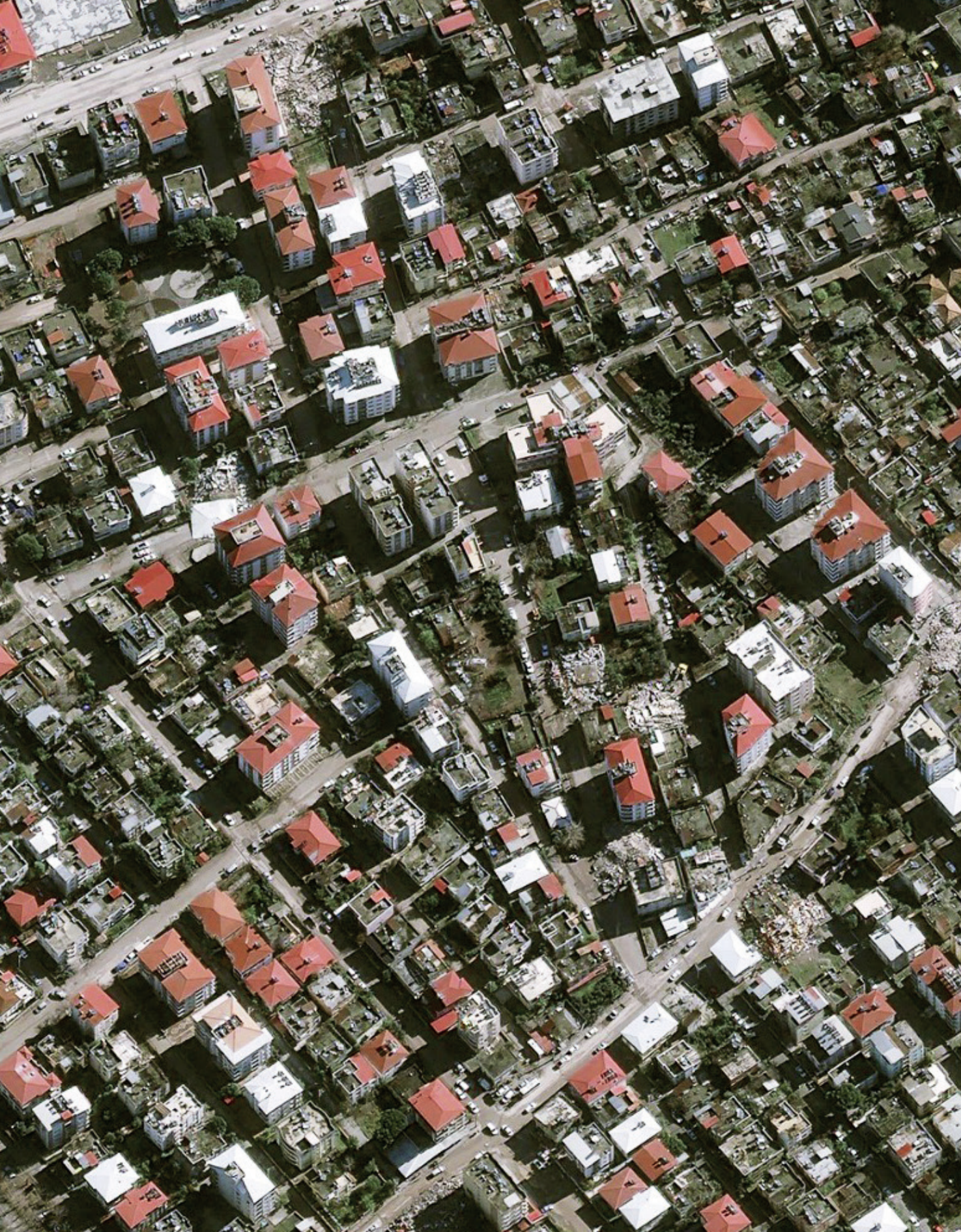
3.2.1.	Deprem Afet Bölgesinde Kurumsal Durum Tespiti ve Hesap Verebilirliğe İlişkin Mevcut Durum, Riskler ve İhtiyaçların Belirlenmesi	75-100.000 USD	12 ay	Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, K.Maraş, Şanlıurfa	Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları, özel sektör firmaları
3.2.2.	Deprem Afet Bölgesinde İş Dünyası ve İnsan Hakları Bağlamında Tekstil, Ayakkabı, Mobilya Alt Sektörlerinde Tedarik Zincirlerinin Deprem Afetinden Etkilenme Durumu	60-80.000 USD	6 ay	Hatay, Adana, K.Maraş, Adıyaman, Gaziantep	Özel sektör firmaları, Büyükelçilikler, Uluslararası kuruluşlar

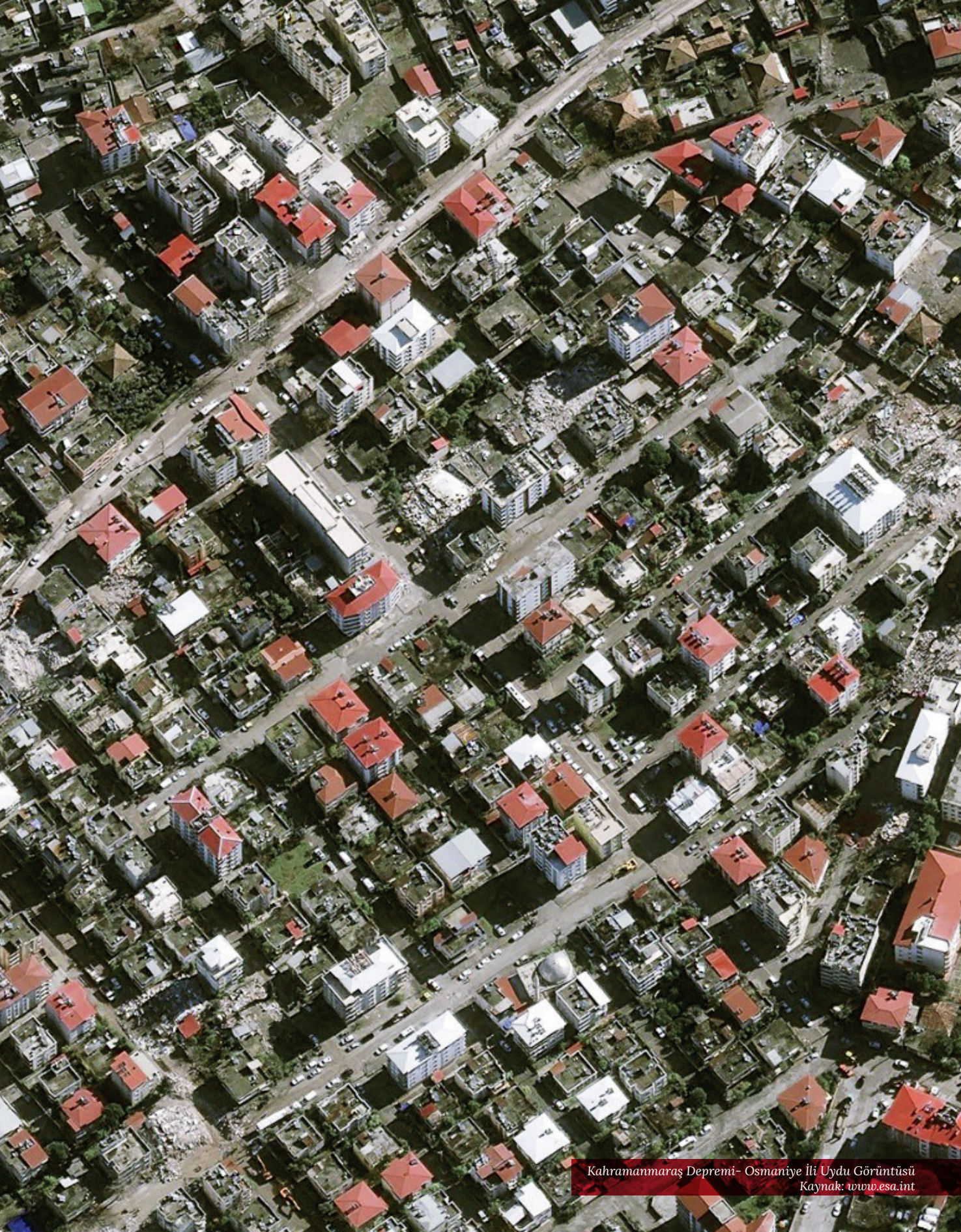
3.2.3.	Deprem Afetinden Etkilenen İllerde Tarım, İmalat ve Hizmet Sektörlerinde Çocuk İşçiliğinin Mevcut Durumu, Riskler ve İzleme Mekanizmalarının Geliştirilmesi ve Savunu Çalışmaları	75-100.000 USD	12-16 ay	Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, K.Mmaraş	Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları, yerel sivil toplum kuruluşları, özel sektör firmaları, elçilikler
3.2.4.	Deprem Afetinde Etkilenen İllerde Seçili Sektörlerde Kurumsal hesap verebilirlik Hakkında Bilgilendirme (Meydan) Toplantıları	75-90.000 USD	8 ay	Adana, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Malatya	Uluslararası kuruluşlar, özel sektör firmaları, ticari ve işçi birlikleri, kamu kurumları, üniversiteler
3.2.5.	Deprem Afeti İllerinde Platform Ekonomisi Mevcut Durum Araştırması Projesi	35-50.000 USD	8 ay	Deprem afet illeri (10 il)	Uluslararası kuruluşlar, özel sektör firmaları
3.3. Deprem Afetinden Etkilenen İllerde Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Tarımda Çocuk İşçiliği Alt Programı					
3.3.1.	Deprem Afetinden Etkilenen Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocukların Durumuna İlişkin Hızlı Değerlendirme Çalışması	25-35.000 USD	2 ay	Adana, Hatay, Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Adıyaman, Konya	BM kuruluşları, özel sektör
3.3.2.	Türkiye'nin Güney İllerinde Meydana Gelen Depremlerin Mevsimlik Tarım İşçileri ve Tarım-Gıda Tedarik Zinciri Üzerinde Etki Değerlendirme Çalışması	20-25.000 USD	2,5 ay	Adana, Mersin, Hatay	Uluslararası Sivil toplum Kuruluşları
3.3.3.	Deprem Afet Bölgesinde Yaşayan Nüfus için Geçici Barınma Alanlarında Sağlanan Hizmetlerin ve Barınma Kapsamında Yenilikçi Yaklaşımların Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Barınma Koşullarının İyileştirilmesi için Kullanılmasına Yönelik Politika ve Stratejilerin Belirlenmesi	20-30.000 USD	2,5 ay	Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep	Uluslararası sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, Birleşmiş Milletler kuruluşları
3.4. Kültürel Miras Alt Programı: "Doğu'nun Kraliçesi Yaşasın"					
3.4.1	Kültürel Kalkınma Atölyesi için Altyapı, Ofis ve Barınma Alanının Kurulması: Süvari	500-550.000 USD	36 ay	Hatay	Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Mimarlar Odası
3.4.2.	Saha Araştırması: Kentini Kaybetmek	100-125.000 USD	12 ay	Hatay	Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Defne Gönüllüleri Derneği, Hatay Mimarlar Odası
3.4.3.	Antakya Akademisi Kurulması ve Faaliyetleri	200-250.000 USD	24 ay	Hatay-Antakya	Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Müzesi, Kültür Bakanlığı ve Hatay Mimarlar Odası

3.4.4.	Yeni Yaşam Kooperatifinin Kurulması Projesi	50-60.000 USD	6 ay	Hatay-Antakya	Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Mimarlar Odası
3.5. Deprem Sonrası Yeniden Yapılanma Süreçleri Savunuculuk Alt Programı					
3.5.1.	Deprem Afeti Yıkım Atıklarının Geri Dönüşüm ve Bertaraf Döngüsünde İnsani ve Ekolojik Risk Haritalandırması Projesi	10.000 USD	3 ay	Hatay	BM kuruluşları, üniversiteler, yurtdışı kuruluşlar
3.5.2.	Deprem Afeti Sonrası Yeniden Yapılanma Süreçlerinin Katılımcı Bir Yöntemle Tasarlanması Projesi	25-35.000 USD	9 ay	Deprem afet illeri, Ankara	Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
3.5.3.	Deprem Afetinde Yardım Toplama ve Dağıtım Pratikleri Analizi	65-80.000 USD	9 ay	Depremden Etkilenen Tüm İller	Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
3.5.4.	Kahramanmaraş Depremi Samandağ-Kahramanmaraş Fay Hattı Boyunca Bitkisel Ürün Deseninin Değişimi ve Bunu Etkileyen Nedenler Araştırması	75-90.000 USD	7-9 ay	Hatay, Gaziantep, K.Maraş	Kent State Üniversitesi, Konya Tarım ve Gıda Üniversitesi

4. Sağlık Çalışmaları

4.1.	Cinsel Sağlık, Üreme Sağlığı, Anne ve Çocuk Sağlığı Hizmetlerinin Depremden Etkilenen Kırsal Alanlara Yaygınlaştırılması	50.000 USD (30.000 USD halihazırda taahhüt edilmiş ve alınmıştır)	6 Ay	Deprem afet illeri, Ankara	Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
4.2.	Deprem Bölgesindeki Aktif Sağlık Kuruluşlarının (Kâr Amacı Gütmeyen, Kamu ve Özel) Haritalanması ve Koordinasyonu	30.000 Euro (12.000 Euro Hali hazırda fonlanmış)	3 ay	Depremden etkilenen tüm iller	Tüm sağlık kümelenmesi kuruluşları
4.3.	Afet Bölgesinde Hizmet Veren STK'ların Dijital Koordinasyonu	20.000 Euro	3 ay	Depremden etkilenen tüm iller	Türkiye'de koordinasyonundaki tüm kuruluşlar, İnsani Yardım Forumu

► BİLEŞEN 1: EĞİTİM ÇALIŞMALARI

1.1 Kahramanmaraş Depremi Sonrası Eğitim Faaliyetlerinin İzleme ve Değerlendirme Çalışması

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları, deprem afet illerinde eğitim faaliyeti gerçekleştiren kuruluşlar, özel sektör firmaları

Tahmini bütçe: 50-60.000 USD

Hedef iller: Adana, Hatay

Süre: 6-8 ay

Amaçlar

Bu çalışmanın amacı, Adana ve Hatay illerinde belirlenen yaşam alanlarında çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanan eğitim faaliyetlerinin izleme ve etki değerlendirme çalışmalarının yapılması, eş zamanlı olarak faaliyetleri gerçekleştiren saha çalışanlarının müdahale sürecindeki deneyimlerini ve uygulamaya yönelik önerilerini ortaya çıkarmaktır. Bu önerilerin yaygın olarak paylaşılması ve deprem illerinde deneyim paylaşımında bulunulması için çeşitli toplantıların organize edilmesi.

Gerekçe

Ulusal Çocuklar ve Afetler Komisyonu son yıllarda tüm dünyada felaketlerin artışına dikkat çekerek, olası bir felaket sonrasında çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya hazırlıklı olmak için gerçekleştirilen uygulamaların etkinliğini değerlendiren ve elde edilen bulgular ışığında uygulama önerilerini ortaya koyan kapsamlı raporların önemine vurgu yapmaktadır. Bu gereklilik doğrultusunda afet ve acil durumlar sonrasında gerçekleştirilen çalışmaların etki değerlendirmesine yönelik araştırma yapılması, eş zamanlı olarak gerek uygulamaları yürüten saha çalışanlarının kırılganlığını ve deneyimlerini yansıtacak, gerekse faaliyetlere katılan katılımcıların görüşlerinden hareketle afete hazırlık ve müdahale faaliyetlerine katılımlarını teşvik edecek öneriler sunulması önemlidir.

Beklenen çıktılar

- 1 Adana ve Hatay illerinde belirlenen yaşam alanlarında çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanan eğitim faaliyetlerinin izleme ve etki değerlendirme raporu.
- 2 Eğitim faaliyetlerinde görev alan saha çalışanlarının kırılganlıkları ve deneyimlerine ilişkin hızlı değerlendirme raporu.

1.2 Okulların Afet ve Acil Durumların Yıkıcı Etkileri ile Başa Çıkabilme Becerilerini Güçlendirmeye Yönelik “Okul İklimi” Çalışması

Olası iş birliği kuruluşları: Milli Eğitim Bakanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Sabancı Vakfı, uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları

Tahmini bütçe: 175-225.000 USD

Hedef iller: Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Adana

Süre: 18 ay

Amaçlar

Bu çalışmanın amacı tüm paydaşları (idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler) ile birlikte okulların afet ve acil durumların yıkıcı etkileri ile başa çıkabilme becerilerini güçlendirmek için Kalkınma Atölyesi'ne bağlı Eğitim Atölyesi alt birimi tarafından geliştirilen *Okul İklimi Modeli*'nin (<https://www.okuliklimi.com/>) deprem afeti illerinde uygulanmasıdır. Çalışmanın Hatay, Gaziantep, Osmaniye ya da Adana illerinde belirlenecek pilot okullarda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında okullardaki tüm paydaşların afet ve acil durumlarla bütünsel afet yönetimi felsefesi ile mücadele etme kapasitesinin geliştirilmesi ve afet durumları dahil eğitimin kesintisiz sürdürülmesine yönelik planlamaları yapabilmesini sağlamaktır. Proje aracılığıyla okul paydaşlarının saha uzmanlarının geliştirdiği eğitimlere ve atöyelere katılması, Okul İklimi Modeli'nde yer alan standart ve hedefler doğrultusunda kendi okul dinamiklerine uygun acil durum planları geliştirmesi sağlanacaktır.

Gerekçe

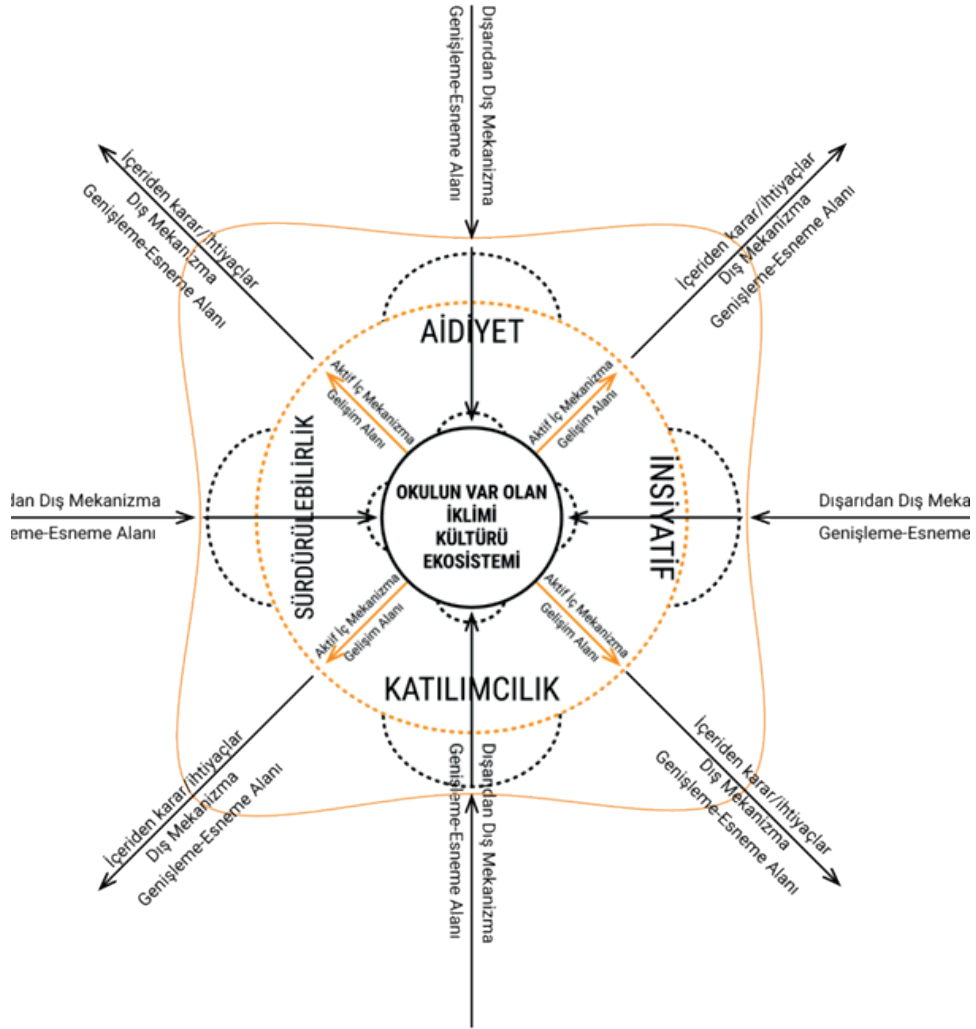
Bir afet sonrasında okullar eğitime ara verdiğinden, kesintiye uğrayan sadece çocuğun eğitimi değildir. Çünkü okullar ve diğer öğrenme mekanları, eğitim faaliyetlerinin ötesinde, korunma, beslenme, su, çevresel hijyen ve sağlık hizmetleri gibi elzem olan diğer hizmetlerin sağlanması için başlangıç noktası işlevi görürler. Bu nedenle özellikle afet ve acil durumlarda okulların mümkün olduğunca açık kalması, eğitim faaliyetlerinin devam etmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle okulların tüm paydaşları ile afetlere karşı daha dirençli hale getirilmesi için ilgili yerel ve ulusal paydaşların kapasitesinin geliştirilmesine ve afet durumları dahil eğitimin kesintisiz sürdürülmesine ihtiyaç vardır.

Dünyanın afetlere en açık ülkelerinden biri olan Bangladeş, düzenli olarak kasırgalar, seller, kuraklıklar, nehir erozyonu, gelgit dalgaları, su baskınları ve soğuk hava dalgaları gibi afetlerin etkisi altında kalmaktadır. Aynı zamanda dünyanın en kalabalık ülkelerinden biri olduğu için tek bir afet olayı milyonlarca insanın hayatını etkilemekte ve ülkenin genel kalkınması üzerinde önemli etkilere yol açmaktadır. Bangladeş, 1970 ve 2005 yılları arasında 171 doğal afet yaşamıştır. Ülkede, doğal afetler sırasında eğitimin kesintiye uğraması gerçeğinden yola çıkılarak, 10 farklı yerel bölgedeki 1000 okulda Acil Durumda Eğitim (Education in Emergencies-EiE) Projesi uygulanmıştır. Proje, ilköğretimin afetlere karşı daha dirençli hale getirilmesi için ilgili yerel ve ulusal paydaşların kapasitesinin geliştirilmesine ve afet durumları dahil eğitimin kesintisiz sürdürülmesine odaklanmıştır. Proje aracılığıyla okul paydaşları eğitimlere ve çalıştaylara katılmış, katılımcı acil durum planları geliştirmiş ve çeşitli hazırlık faaliyetleri uygulamıştır. Pilot proje sonuçları, basit müdahalelerin (örneğin kapasite geliştirme ve acil durum planlaması) afetten etkilenen okulların acil durumlar sırasında ve sonrasında eğitim vermeye devam etmesini sağlayabileceğini göstermiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler, okulların kapatılmamış olmasının önceki afetlere kıyasla daha verimli olduğunu da ortaya koymaktadır. Önceki felaketlerde okulların açılmamış olmasından dolayı okul terklerin yüksek olduğunu, çocukların okullar açıldıktan sonra okula devamla ilgili kaygı yaşadıklarını ortaya koymuştur. Öte yandan projenin uygulanmasıyla beraber okulların kapatılmamış olması sonucunda öğrencilerin okulu terk etmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca çocukların iyi olma hallerinin önceki felaketlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Beklenen çıktılar

- 1 Pilot olarak belirlenecek okullarda okuldaki tüm paydaşların afet ve acil durumlarla bütünleşik afet yönetimi yaklaşımıyla mücadele etme kapasitesinin geliştirilmesi.
- 2 Okul paydaşlarının afet durumları dahil eğitimin kesintisiz sürdürülmesine yönelik planlamaları yapabilmesine yönelik eğitimlere ve atölyelere katılması.
- 3 Okul İklimi Modeli'nde yer alan standart ve hedefler doğrultusunda belirlenen okulların kendi okul dinamiklerine uygun acil durum planları geliştirmesi.

1.3 Kahramanmaraş Depremi Sonrası Çocuklara Yönelik Akademik ve Sosyal-Duygusal Öğrenme Destek Çalışması

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve akademi kuruluşları

Tahmini bütçe: 125-150.000 USD

Hedef iller: Adana, Hatay

Süre: 12 ay

Amaçlar

Bu çalışmayla yıkıcı depremler sonrasında Adana ve Hatay illerinde belirlenen yaşam alanlarında bulunan çocukların eğitim hizmetlerine erişimlerinin aksaması nedeniyle oluşan akademik kayıplarının giderilmesine yönelik destek programının uygulanması öngörülmektedir. Eş zamanlı olarak söz konusu akademik destek programına katılan öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik atölyelerin gerçekleştirilmesi de planlanmaktadır. Böylelikle eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik destekler verilmeye çalışılırken, söz konusu öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme becerileri de geliştirilerek iyi olma halleri desteklenmeye çalışılacaktır.

Gerekçe

Genellikle okul binalarını tahrip eden, öğrencileri ve öğretmenleri yerlerinden eden afetler, çocukların ve gençlerin akademik gelişmelerini sekteye uğratmakta ve uzun vadeli eğitim çıktılarına erişimi engelleyebilmektedir. Öngörülere göre ortalama olarak afetten sonra beş yıla kadar sürebilen etkiler nedeniyle çocuk ve gençlerin akademik başarıları düşmekte ve travma sonrası stres bozukluğuna benzer semptomlar görülebilmektedir. Örneğin, 2015 Nisan ve Mayıs aylarında Nepal’de meydana gelen depremlere ilişkin hazırlanan raporda, deprem sonrası yaşanan etkilerin 5-18 yaş arası çocuklarda okula kayıt ve okula devam üzerinde istatistiksel ve ekonomik olarak önemli olumsuz etkileri görüldüğü belirtilmektedir. Ayrıca araştırmalar deprem şiddetinin yüksek olduğu bölgelerdeki çocukların okula devam etmeme oranlarının yükseldiğini ve okula kaydolma olasılıklarının da düştüğünü göstermektedir. Bu gibi durumlar afet ve acil durumların ilk etapta öngörülmeyen farklı sonuçlar doğurmasına neden olmaktadır. Bu sonuçlardan biri de yıkıcı depremlerde ailelerin geçim kaynaklarının kesintiye uğramasını telafi etmek için çocukların gelir getirici faaliyetlere yönelmesi nedeniyle çocuk işçiliğinin ortaya çıkmasıdır. Bu durum özellikle düşük gelir grubundaki ailelerde daha fazla görülmektedir. Bu ve benzeri dolaylı ve doğrudan etkiler, afet ve acil durumlar gibi yıkıcı etkiler yaratan

kriz dönemlerinde çocuk ve gençlere yönelik akademik ve sosyal-duygusal destek faaliyetlerin önemini artırmaktadır.

Beklenen çıktılar

- 1 Adana ve Hatay illerinde belirlenen yaşam alanlarında bulunan çocukların eğitim hizmetlerine erişimlerinin sektöre uğraması nedeniyle oluşan akademik kayıplarının giderilmesine yönelik akademik destek programına katılımlarının sağlanması.
- 2 Çocukların iyi olma halini destekleyecek sosyal-duygusal öğrenme atölyelerinin yürütülmesi ve çocuk katılımının sağlanması.

1.4 Yeni Okula Uyum: Deprem Afeti Sonrası Yer Değiştiren Öğrencilerin Uyum Projesi

Olası iş birliği kuruluşları: Türk Eğitim Vakıfları Dayanışma Konseyi Liseleri Derneği (TEVDAK), uluslararası kuruluşlar, özel sektör

Tahmini bütçe: 35-45.000 USD

Hedef iller: İzmir, Ankara, İstanbul

Süre: 2,5 ay

Amaçlar

Bu çalışmanın temel amacı deprem afeti nedeniyle ailelerin yer değişikliğinden kaynaklı öğrencilerin yeni okullarına uyum sorunlarını tespit etmek ve uyuma yönelik nelelerin yapılacağını ortaya koymaktır. Buradan yola çıkarak yalnızca afet gerekçesiyle değil farklı gerekçelerle de Anadolu kentlerinden başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere büyük kentlere yatılı eğitim görmek amacıyla giden öğrencilerin uyum sürecine katkı sağlayacak mevcut durumlarının belirlenmesi ve uyuma yönelik uygulama önerilerinin geliştirilmesi, online çalışmalarla yaygın etki yaratılması amaçlanmaktadır.

Gerekçe

Mevcut deneyimler ve eğitim araştırmaları okul terkine yönelik nedenlerin ilk sırasında ekonomik yetersizlik, okula uyum sağlanamaması, anne-babanın hayatta olmaması, akademik başarısızlık, ihmal ve istismar durumlarının varlığını göstermektedir. Halihazırdaki okul terki nedenlerinin deprem afeti ardından görülme sıklığının artma olasılığı yüksektir ve öğrencileri risklerle karşı karşıya getirmektedir. Deprem afeti sonrasında

okul değiştirmek zorunda kalan öğrencilerin akademik başarısı, sosyal uyumsuzluğu ve okul terki riskini artırmaya yol açabileceği düşünölmektedir. Kahramanmaraş Deprem-leri nedeniyle başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerin yatılı eğitim veren okullarına çok sayıda öğrenci nakil yapılmıştır. Bu nakil esnası ve sonrasında ise herhangi bir uyum programı gerçekleştirilememiştir. Bu proje hem deprem afetinden dolayı büyük kentlere nakledilen öğrencilere hem de gelecekte nakledilmesi düşünölen öğrencilere yönelik uyum amaçlı bir model geliştirmeyi öngörmektedir.

Beklenen ıktılar

- 1 Deprem afetinden büyük kentlere giden öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını ve uyum süreçleri mevcut durum raporu.
- 2 İhtiyaçları karşılamaya yönelik kısa dönemli uygulama önerileri.
- 3 Uyuma yönelik bir model önerisi.

1.5 Bir adır/Konteyner Kentin Eğitim alışmalarının Bütöncöl Olarak Kurgulanması alışması

Olası iş birliği kuruluşları: MEB, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Valilikler, özel sektör, uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları

Tahmini bütçe: 200.000-250.000 USD

Hedef iller: Hatay

Süre: 18 ay

Amaçlar

Bu çalışmanın temel amacı deprem afeti nedeniyle kurulan çadır/konteyner kentlerin eğitim sorunlarını tespit etmek, nelerin yapılacağını ortaya koymak ve okul költürü oluşturulmasını hızlandırmayı sağlamaktır. Aynı zamanda bir çadır/konteyner kentten yola çıkarak diğer çadır/konteyner kentler kentlerde de uygulanabilecek modeller ve önerilerin geliştirilmesi ve yaygın etki yaratılması amaçlanmaktadır.

Gerekçe

Çadır/konteyner kentler afet dönemi ile birlikte olağanüstü hal ortamında, afetzedelerin kalıcı konutlara taşınmasına kadar barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmaktadır. Konteyner kentlerin yaşanabilir ve güvenli alanlar olmasını sağlamak, okul terki riskini azaltmak, afet ve afet sonrası oluşan travmaları iyileştirmek için kısa vadeli hedefler ile örgün eğitim imkanlarının nitelikli hale getirilmesi gerekmektedir.

Beklenen çıktılar

- 1 Okulların afet ve acil durum dönemlerindeki temel standartlar, erişim ve öğrenme ortamına dair standartların geliştirilmesi.
- 2 Sürdürülebilir, esnek ve güçlü okul modelinin oluşturulması.
- 3 Okullarda sürdürülebilir çocuk koruma programının geliştirilmesi.
- 4 Akademik telafi ve sosyal destek çalışmalarının (Sosyal duygusal öğrenme; psiko-sosyal destek; sosyal, sportif ve sanatsal faaliyetleri) yürütülmesi.
- 5 Öğretmen destek çalışmalarının yürütülmesi.

1.6 Bir Çadır/Konteyner Kentin Eğitim Çalışmalarının Bütüncül Olarak Kurgulanması Çalışması

Olası iş birliği kuruluşları: MEB, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, rehberlik ve araştırma merkezleri

Tahmini bütçe: 80-100.000 USD

Hedef iller: Hatay, Adana

Süre: 12 ay

Amaçlar

Bu çalışmada deprem afetinden etkilenen illere yeni atanan, atanacak olan ya da bu illerde çalışan öğretmenlerin zorlandıkları ya da ihtiyaç duydukları durumların belirlenip bu kapsamda pedagojilerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Gerekçe

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) çoğunluğu deprem bölgesinde görevlendirilmek üzere 45 bin öğretmen atamasının yapılacağını açıklamıştır. MEB'in atama takvimine göre öğretmenlerin görev yapacakları illerde 1 Eylül 2023'ten itibaren okullarında görevlerine başlamaktadır. İlk kez atanacak öğretmenlerin bölgedeki fiziksel ve ruhsal şartlara uyum sağlaması ve öğrencilerle anlamlı öğrenme süreçlerinin desteklenmesi için öğretmenlerin atölye programlarıyla/seminerlerle güçlendirilmesi önemlidir. Ayrıca okul idarecileri ve öğretmenler de öğrenciler ve veliler gibi afetlerin ve acil durumların kısa ve uzun vadeli etkileri ile başa çıkmak zorundadır. Araştırmalar, 2013'te Endonezya'da meydana gelen büyük depremin uzun vadeli etkileri üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencileriyle aynı bölgede yaşayan öğretmenlerin de benzer sorunlar yaşadığını göstermiştir. Bu durum öğretmenlere özgü sosyal-duygusal ve psikolojik destek programlarının sağlanması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Beklenen çıktılar

- 1 Deprem afet bölgesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik hızlı değerlendirme raporu.
- 2 Beş günlük öğretmen destek atölye programı/seminer içeriklerinin (yeni atanan öğretmenler ve halihazırda görev yapmakta olan öğretmenler için ayrı ayrı olacak şekilde) kitapçıklar/çevrimiçi eğitim programı halinde hazırlanması.
- 3 Yeni atanan öğretmenlere ve halihazırda görev yapmakta olan öğretmenlere yönelik hazırlanan atölyelerin/seminer faaliyetinin gerçekleştirilmesi.

► BİLEŞEN 2: PSİKO-SOSYAL ÇALIŞMALAR

2.1 Kahramanmaraş Depremi Sonrası Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek Projesi

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası sivil toplum ve özel sektör kuruluşları

Tahmini bütçe: 75.000-100.000 USD

Hedef iller: Adana-Hatay

Süre: 12 ay

Amaçlar

Projenin temel amacı, depremde etkilenen mevsimlik gezici tarım işçileri ve çocuklarının psikolojik iyi oluşlarını ve başa çıkma becerilerini geliştirerek normal yaşamlarına dönmelerine destek olmak, yapılacak destek çalışmaları ile çocukların ve yetişkinlerin depremin etkisiyle artan kırılganlıklarını azaltmaktır. Deprem sonrasında, yaşanan stres, kaygı, korku, yas ve travma gibi psikolojik süreçlerin üstesinden gelmek, iyileşmek ve yeniden güçlenmek için gerçekleştirilecek programın kapsamı ihtiyaç duyan kişilere yönelik bireysel psikolojik destek, başta kadınlar olmak üzere paylaşım grupları ile çocuklara yönelik psiko-sosyal destek uygulamaları ve faaliyetlerinden oluşmaktadır.

Gerekçe

Depremler kırılgan grupları etkileyerek ekonomik sorunları arttırmış ve daha fazla aileyi yoksulluğa sürüklemiştir. Özellikle çocuklar, gıda tüketimlerinin kalite ve miktarını sınırlandıran bu durumdan etkilenerek temel sağlık, çocuk koruma ve eğitim hizmetlerine erişimlerinde kısıtlamalar yaşamaktadır. Bu nedenle, farklı kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları, hasarın büyüklüğü ve kapsamını değerlendirerek orta ve uzun vadeli müdahalelerini planlamaktadır. Kent merkezlerindeki durum daha hızlı ve kolay bir şekilde değerlendirilebilirken, kırsal kesimde yaşayanların ve mevsimlik tarım işçilerinin durumu, kentten uzak konumları nedeniyle özel bir dikkat gerektirmektedir.

Beklenen çıktılar

- 1 Psiko-sosyal ihtiyaç ve kaynak analizi raporu.
- 2 Paylaşım gruplarının oluşturulması.
- 3 Çocuklar için psiko-sosyal destek uygulamalarının gerçekleştirilmesi.
- 4 Ebeveyn ve çocuklara yönelik bireysel desteklerin verilmesi.

2.2 Kahramanmaraş Depremi Sonrası Afet Çalışanlarına Psiko-Sosyal Destek Projesi

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası sivil toplum ve özel sektör kuruluşları

Tahmini bütçe: 80-100.000 USD

Hedef iller: Deprem afet illeri

Süre: 12 ay

Amaçlar

Bu proje, Kahramanmaraş Depremi'nden etkilenen bireylere destek sağlayan gönüllü ya da görevli çalışanların travmadan etkilenmelerini azaltmak için desteklenmelerini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hedefler belirlenmiştir:

- Kahramanmaraş Depremi (KMD) kapsamında çalışma yürüten psiko-sosyal destek çalışanlarının (psikolog, sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışman vs.) süper-vizyon ile desteklenmesi.
- KMD kapsamında farklı destek çalışmaları yürüten sivil toplum çalışanlarının psiko-eğitim ile desteklenmesi.
- Afet sonrasında çalışmalarla ilgili temel bilgilerin ileride yaşanabilecek afetlerde de kullanılabilecek şekilde kalıcı hale getirilmesinin sağlanması.

Gerekçe

Büyük doğal ve toplumsal felaket sonrasında ruh sağlığı ile ilgili çalışmaların birkaç sene devam etmesi gerektiği; travmanın etkilerinin baş edilebilir seviyede olması için büyük ölçekli çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Hem ruh sağlığı hem de afetten etkilenen bölgenin yeniden yaşamsal fonksiyonlarını kazanması açısından gerekli olan destek, birçok insanın bu “travmatik” gündemle yıllarca içi içe yaşamasına neden olmaktadır. Travma üzerine yapılan bilimsel araştırmalar, travmadan etkilenmenin sadece travmatik bir olaya maruz kalmakla değil; şahit olmak, izlemek gibi ikincil yöntemlerle de mümkün olduğunu kanıtlamıştır. Bu durum, afetin travmatik etkilerinin sadece afetten etkilenenlerle sınırlı kalmayacağını, afet bölgesine destek sağlayan bireylerle de genişleyeceğini düşündürmektedir. Destek ve sağaltım hizmetleri sunanların uzun soluklu olacağı belli olan ihtiyacı karşılayabilmeleri için, kendilerinin de bizzat desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Beklenen çıktılar

- 1 Afet bölgesindeki psiko-sosyal faaliyet haritası.
- 2 Psiko-sosyal destek süpervizyonu için platform.
- 3 Destek hizmetleri için psiko-eğitim modülü.
- 4 Afet sonrası psiko-sosyal kalıcı destek materyalleri.

► BİLEŞEN 3: SOSYAL VE EKONOMİK KALKINMA ÇALIŞMALARI

3.1 Kırsal Kalkınma Alt Programı

Genel olarak kırsal alanlar kentsel alanlarla karşılaştırıldığında dezavantajlı kabul edilmektedir. Özellikle başta gençlerin ve çalışabilir nüfusun kırdan kente olan göçü, kırsal yaşlanma, eğitim ve sağlık gibi önemli kamu hizmetlerinin kırsal alanlardan il ve ilçe merkezlerine kaydırılması, sermaye birikiminin az veya sınırlı olması nedeniyle tarımsal ve kırsal sanayinin yeteri kadar gelişememesi ve son olarak enerji yatırımlarının kırsal alanlara olan etkisi Türkiye’de kırsal alanların deneyimlediği sorunların başında gelmektedir. Bunlarla birlikte afetler ve ani hava değişimleri de kırsal alanları ve tarımsal üretimi çoğu zaman olumsuz etkilemektedir. Depremler de kırsal alanlar üzerinde önemli boyutta zarara yol açmıştır. Bu kapsamda kırsal kalkınma faaliyetlerinin esas amacı kırsal toplulukların maddi zararlarının telafisi ve kırsalda yaşam kalitesinin yükseltilmesine destek olmaktadır.

3.1.1 Deprem Afeti İllerinde Katılımcı Kırsal Kalkınma Program Geliştirme Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: Özel sektör firmaları, uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları
	Tahmini bütçe: 75-100.000 USD
	Hedef iller: Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman
	Süre: 7 ay

Amaçlar

Bu çalışmanın temel amacı, deprem afeti illerinde depremin kırsal nüfus üzerindeki sosyo-ekonomik etkilerinin belirlenmesi ve bu etkilenmenin azaltılmasına yönelik ürün ve bölge bazlı program ve projeler geliştirilmesidir. Bu kapsamda aşağıdaki konuları tespit etmeyi ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır:

Depremden etkilenen illerde kırsal alanların sosyo-ekonomik durumunun tespit edilmesi.

- Depremin neden olduğu zararların demografi, tarımsal üretim (bitkisel üretim, su ürünleri, ormancılık, hayvancılık ve arıcılık) ve kırsal örgütlenmeler (ziraat odaları, kooperatifler vb.) üzerinde etkisinin belirlenmesi.
- Kırsal alanlar ve bitkisel üretim bağlamında alınan önlemlerin ve yürütülen çalışmaların tespiti.
- Belirlenen sorunlara yönelik katılımcı bir yaklaşımla çözüm önerilerinin geliştirilmesi.
- Yeniden yapılanma sürecinde katılımcı ve uygun kırsal kalkınma modellerinin oluşturulması için savunuculuk çalışmaları yapılması.
- İlgili kurumların (ulusal ve/veya uluslararası) harekete geçirilerek, yardımların kırsal nüfusun ihtiyaçlarına yönelik sağlanması.

Gerekçe

Depremden etkilenen 10 ilin yedisi büyükşehir belediyesi statüsüne sahiptir. Büyükşehir olan illerde kırsal alan nüfusu azalmış olsa da nüfus yoğunluğu batı illerine göre daha fazladır. Öte yandan, büyükşehir statüsünde olmayan Kilis, Osmaniye ve Adıyaman'da kırsal nüfus sırasıyla yüzde 21, yüzde 21 ve yüzde 28'dir. Bu illerde bitkisel üretim ve hayvancılık da yaygın olarak yapılmaktadır. Bölge, Türkiye bitkisel üretimin yüzde 20'sini, hayvancılık üretiminin ise yüzde 12'sini karşılamaktadır. Depremden hemen sonra etkilenen illerin kırsal alanlarında hayvancılık ve buna bağlı olarak hayvan yemi sorununu öne çıkmış olsa dahi, bölgede yaygın olarak yapılan arıcılık, zeytincilik ve badem yetiştiriciliği gibi faaliyetlerde de durum belirsizdir. Deprem afet bölgesindeki verimli tarım arazilerinin ve sulak alanların üzerine deprem yıkıntılarının döküldüğü iddia edilmektedir. Bu durumun ülke genelinde gıda güvenliği üzerinde etkileri olacaktır. Gıda üretiminin azalması, son iki yılda zaten keskin bir şekilde yükselmiş olan gıda fiyatlarının daha da artmasına yol açabilir. Tüm bu nedenlerle, bitkisel üretim ve hayvancılık, sağlık ve eğitim altyapısı, barınma, istihdam, kırsal deprem afet bölgesindeki hassas grupların durumu, acil ihtiyaçları ve olası çarpan etkilerinin hızlı bir şekilde değerlendirilmesi, hem insani yardım hem de politika geliştirme açısından hayati önem taşımaktadır.

Beklenen çıktılar

- 1 Deprem bölgesindeki kırsal nüfus ve alanlara ilişkin bir mevcut durum raporu ve kırsal kalkınma programı (İngilizce ve Türkçe).
- 2 Kırsal alanlarda mevcut durum, ihtiyaçlar ve yapılan çalışmaları içeren kapsamlı bir haritalama çalışması.
- 3 Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara iletilecek bir kırsal kalkınma politika belgesi.

3.1.2 Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı ve Yoksullukla Mücadele Kapsamında Genç Arı Yetiştiricisi Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, özel sektör, BM kuruluşları
	Tahmini bütçe: 125-150.000 USD
	Hedef iller: Hatay, Gaziantep, Adana
	Süre: 24 ay

Amaçlar

Arıcılık, bireylere ve toplumlara ekonomik, çevresel ve sosyal açıdan bir dizi fayda sağlayan gelir getirici bir faaliyettir. Bal arıları, arıcılar için bir gelir kaynağı olarak kullanılabilen çeşitli değerli ürünler sağlamaktadır. Bal, tadı, besinsel faydaları ve tıbbi özellikleri nedeniyle dünya çapında kullanılan, uluslararası alanda yüksek talep gören bir üründür. Ayrıca balmumu ham olarak satılabilir, işlenebilir veya kozmetik ve mum gibi katma değerli ürünlere dönüştürülebilir. Propolis, arı sütü, arı zehiri diğer arı ürünlerini oluşturmaktadır.

Deprem afetinden etkilenen illerin kırsal alanlarında yer alan hanelerdeki kadın ve erkek gençleri arı yetiştiriciliğine teşvik etmek, gelir kaybını azaltmak ve kendi işlerini kurmak amacıyla mevcut arıcılık uygulamalarını geliştirmek ve gençlere meslek edinme fırsatı sağlamak bu çalışmanın temel amacıdır. Bu kapsamda aday arı yetiştiricilerine girdi (arılı kovan, arıcılık malzemeleri vs.), teknik destek, süpervizörlük, eğitim ve demonstrasyonlar yoluyla kaliteli ve güvenli arı yetiştiriciliği yapmaları sağlanacaktır. Bunlarla birlikte organik arıcılık uygulamalarının yaygınlaştırılması ve bal dışında diğer arı ürünleri (propolis, balmumu, polinasyon, polen, arı sütü, arı zehiri) üretiminin teşvik edilmesi ve doğrudan pazarlama olanaklarının geliştirilmesi de hedeflenmektedir.

Gerekçe

Deprem afetinden etkilenen 10 ilde (Adana, Hatay, Osmaniye, Gaziantep, Kilis, Adıyaman, Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Diyarbakır) toplam arıcılık işletme sayısı 10 bin 560, kovan sayısı 1 milyon 332 bin ve işletme başına ortalama kovan sayısı ise 126'dır. Türkiye'de bulunan toplam kovanların yaklaşık yüzde 14'ü bu illerde yer almaktadır. Şanlıurfa, Kilis, Adıyaman, Diyarbakır'da "geven", Malatya, Kahramanmaraş ve Gaziantep'te "çiçek", Hatay'da "pamuk" ve Osmaniye'de ise "narenciye" balı üretimi öncelikli olarak gerçekleştirilmektedir. Gaziantep'teki "Antep zahter balı" coğrafi işaretli ballar arasında yer almaktadır.

Arı yetiştiriciliği, Türkiye'nin hemen hemen tüm bölgesinde yapılan geleneksel bir tarımsal faaliyettir. Türkiye'nin her bölgesi potansiyel olarak arı yetiştiriciliği için elverişlidir. Arı yetiştiriciliği, tarımsal uygulamalar arasında en ucuz ve aynı zamanda en kolay istihdam yaratan ekonomik uygulamadır. Arazisi olmayan ya da çok az olan yoksul genç kadın ve erkekler için de önemli bir geçim kaynağıdır. Bu nedenle arı yetiştiriciliği, kırsal kalkınma uygulamalarında önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Beklenen çıktılar

- 1 Hatay, Gaziantep, Adana illerinde deprem afetinden dolayı ekonomik kayba uğramış genç kadın ve erkek en az 25 gencin (en az 10 genç kadın) arı yetiştiricisi olarak yetiştirmek ve kendi işinin sahibi olmaları için girdi ve teknik destek sağlamak.
- 2 Kamu, özel kuruluş, arı yetiştiricileri birliği ve diğer kuruluşlarla iş birliği yapılarak arı yetiştiriciliğini kalıcı ve yaygınlaştırabilir kılmak, böylece arı yetiştiriciliği yoluyla deprem afetinden etkilenen illerde kırsal çevre sorunları ve kırsal yoksulluğun çözümüne katkıda bulunmak.

3.1.3 Deprem Afet Bölgesindeki Tarımsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Mevcut Durum Araştırması ve Güçlendirme Programı Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: BM kuruluşları, Uluslararası kuruluşlar
	Tahmini bütçe: 75-100.000 USD
	Hedef iller: Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Malatya, Adıyaman, Adana
	Süre: 7 ay

Amaçlar

Bu projenin temel amacı, Kahramanmaraş depreminden etkilenen 7 ilde (Adana, Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya) tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin temel ihtiyaçlarını ve örgütsel kapasitenin geliştirilmesine yönelik mevcut durumu değerlendirerek bir dayanıklılık ve geliştirme programı hazırlamaktır. Bu kapsamda projenin temel amaçları şunlardır;

- 1 Deprem afet bölgesindeki tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin mevcut durumunu tespit etmek.
- 2 Kooperatiflerin ortaklarının ekonomik olarak güçlendirilmesindeki etkinliğini değerlendirmek.
- 3 Kooperatifçilik yoluyla çiftçilerin, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların ekonomik olarak daha da güçlenmesini sağlamak amacıyla bir güçlendirme programı geliştirmek ve bunun savunusunu yapmak.

Gerekçe

Bu değerlendirme ve güçlendirme programı hazırlama çalışmasının temel gerekçesi, deprem afetinin tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin tedarik, üretim, pazarlama kapsamında derin bir etki yarattığı gerçeğine dayanmaktadır. Deprem afet bölgesinde kurulu bulunan tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerin depremden nasıl etkilendiğine ve deneyimledikleri zorluklar hakkında sınırlı veri ve bilgi bulunmaktadır. Bu nedenle depremden etkilenen illerde faaliyet gösteren çeşitli tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin deneyimlerinin öğrenilmesi, ihtiyaçlarının belirlenmesi ve elde edilen bulgulara dayalı sürdürülebilir bir güçlendirme programının hazırlanması, bu programın savunusunun yapılması önemlidir. Deprem afeti süresince gerek kadın gerekse diğer

sosyal kooperatiflere birbirinden ilişkisiz sağlanan desteklerin de bir değerlendirilmesinin yapılması gelecekte yaşanabilecek afet ve krizlerde kooperatiflerin güçlendirilmesine yönelik daha sistematik çalışmalar için bir zemin hazırlayacaktır.

Beklenen çıktılar

Bu çalışmadan beklenen çıktıları şunlardır:

- 1** Deprem afet bölgesinde tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin mevcut durumu, faaliyetleri ve kadınların ve diğer dezavantajlı grupların sosyo-ekonomik güçlenmesi üzerindeki etkilerini de içeren kapsamlı bir rapor.
- 2** Tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin deprem bölgesinde karşılaştıkları güçlüklerin tespiti ve çözüm önerileri ve güçlendirme programının hazırlanması.
- 3** Deprem afet bölgesindeki tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerin güçlendirilmesi için yerel ve ulusal ölçekteki ilgili tüm kurumlar düzeyinde savunu çalışmaları.

Bu çıktıların, deprem afet bölgesinde tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin ekonomik olarak güçlenmesi ve afetlere dayanıklılığının desteklenmesine dahil olan paydaşlara değerli bilgiler ve içgörüler sağlaması ve bu alanda kanıta dayalı politika ve programların geliştirilmesine katkıda bulunması hedeflenmektedir.

3.1.4 Deprem Afetinden Etkilenen Tarımsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Üretim, Pazarlama, Satış, Ekonomik ve Örgütsel Kapasitelerinin Geliştirilmesi Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: BM kuruluşları, Uluslararası kuruluşlar
	Tahmini bütçe: 75-100.000 USD
	Hedef iller: Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
	Süre: 12 ay

Amaçlar

Bu projenin temel amacı, deprem afetinden etkilenen Adana, Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde en az 15 tarımsal kalkınma (kadın ortakları bulunanlar) ve kadın kooperatifinin üretim, pazarlama, satış, ekonomik ve örgütsel kapasitelerini artırarak desteklemektir. Proje, kadınları ve diğer dezavantajlı grupları güçlendirmeyi, ekonomik bağımsızlıklarını teşvik etmeyi ve bölgedeki geçim kaynaklarına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Proje, aşağıda özetlenen hedeflere ulaşarak, mevcut kooperatif ortaklarının refahını iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

- 1 Adana, Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde deprem afetinden etkilenen tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerinin üretim ve kalite kapasitelerini artırmak,
- 2 Kooperatiflerin pazarlama ve satış stratejilerini, karlılıklarını ve rekabet güçlerini artıracak alternatif yöntem ve yaklaşımların belirlenmesi, bunların yaşama geçirilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesi,
- 3 Kooperatiflerin faaliyetlerini genişletmeleri için yeni finansman imkanları konusunda bilgilendirilmeleri ve bu imkanlara erişim sağlamaları için ilgili kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesi,
- 4 Kooperatiflerinin yönetim süreçlerindeki genel performanslarını iyileştirmek ve sürdürülebilirliklerini sağlamak amacıyla örgütsel ve yönetsel kapasitelerini geliştirmek.

Gerekçe

Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye ilini vuran depremin başta kadın kooperatifleri olmak üzere gündelik yaşamı ve geçim kaynaklarını ciddi şekilde etkilemiştir. Kooperatifler, başta kadınlar olmak üzere dezavantajlı gruplar ve kırsal toplulukların güçlenmesinde, istihdam yaratılmasında ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Ancak deprem, üretim, pazarlama, satış, ekonomik ve organizasyonel kapasitelerini sekteye uğratmış, önemli kayıplara ve engellere yol açmıştır.

Bu proje önerisi, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye ilindeki tarımsal kalkınma ve kadın kooperatiflerine teknik ve ticari eğitim, finansmana erişim, pazarlama ve satış desteği ve kapasite geliştirme müdahaleleri sağlayarak karşı karşıya kaldıkları zorlukları ele almayı amaçlamaktadır. Bu müdahaleler, üretim kapasitelerini artırmayı, pazarlama ve satış stratejilerini iyileştirmeyi, finansmana erişim sağlamayı ve daha iyi performans ve sürdürülebilirlik için organizasyonel ve yönetsel kapasitelerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Beklenen çıktılar

Deprem afet bölgesinde örgütsel, ortaklık hukuku, sosyal ve ekonomik olarak güçlendirilmiş 15 kooperatif.

3.1.5 Hatay İlinde Kadınlara Yönelik Gastronomik Yerel Miras Ürünleri ile Aşçılık Mesleki Eğitim Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: BM kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, özel sektör, yerel yönetimler
	Tahmini bütçe: 75-100.000 USD
	Hedef iller: Hatay
	Süre: 12 ay

Amaçlar

Bu proje, Hatay ilinde deprem afetinden etkilenen ve işlerini kaybeden, yoksullaşan kadınlara mesleki beceri kazandırarak ekonomik bağımsızlıklarını kazandırmayı amaçlamaktadırlar. Proje, Hataylı kadınların yöresel ürünlerle yöresel yemek yapma becerilerini geliştirerek, kadınların istihdamını sağlamayı, böylece ekonomik yönden güçlenmesini teşvik etmeyi ve Hatay ilinin yerel gastronomi kültürü hakkında farkındalık yaratmayı hedeflemektedir.

Gerekçe

Hatay ilinde deprem afetinden etkilenen kadınların karşılaştığı zorlukların acilen ele alınması gerekmektedir. Kadınların önemli bir kısmı işini kaybetmiş, yoksullaşmış, geçim mücadelesi vermektedir. Bu proje ile onlara yöresel ürünlerle yemek yapma konusunda mesleki beceriler kazandırılarak ekonomik açıdan güçlenmeleri ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine odaklanmaktadır.

Hatay ili zengin bir mutfak kültürüne sahiptir. Proje, bu ürünlerin kullanımını teşvik ederek yerel gastronomi kültürünü korumayı ve geliştirmeyi öngörmektedir. Bu durum sadece yerel ekonomiye yarar sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda bölgenin kültürel mirasının korunmasına da katkıda bulunacaktır.

Beklenen çıktılar

Mesleki beceri edinmiş kadınlar: Proje ile en az 25 kadının mutfak sanatları alanında mesleki eğitim programı yoluyla istihdamlarına katkı sağlamak.

Geliştirilmiş mutfak becerileri: Projeye katılan kadınlar, gelişmiş mutfak becerileri ve yerel miras ürünleriyle yiyecek sunumlarının kalitesi ve çeşitliliği artıracaktır.

Farkındalığın artırılması: Proje, Hatay ilinin yerel gastronomi kültürü ve miras ürünleri hakkında farkındalığı artıracaktır.

3.1.6 Afetten Etkilenen Kırsal Alanlarda Küçük Ölçekli Tarımsal Üretimler ile İklim Dayanıklı Modern Sera Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: BM kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, özel sektör, yerel yönetimler, meslek örgütleri
	Tahmini bütçe: 200-250.000 USD
	Hedef iller: Hatay
	Süre: 18 ay

Amaçlar

Küçük ölçekli tarımsal üretim kırsal alanda yaşayan birçok insan için önemli bir geçim kaynağıdır. Ancak depremlerin yol açtığı altyapı sorunları ile iklim değişikliği kaynaklı su baskını, kuraklık ve fırtına gibi doğal afetler tarımsal üretimi önemli ölçüde etkilemekte, gıda güvencesizliğine ve gelir kayıplarına neden olmaktadır. Bu proje, hem sürdürülebilir hem de kârlı olan iklime dayanıklı ve modern sera tarımını teşvik ederek deprem afetinden etkilenen kırsal alanlardaki küçük ölçekli çiftçileri desteklemeyi amaçlamaktadır.

- 1 İklim dayanıklı sera tarımını teşvik ederek deprem afetinden etkilenen kırsal alanlardaki küçük ölçekli çiftçilerin geçim kaynaklarını iyileştirmek.
- 2 Modern seracılık teknolojilerinin benimsenmesi yoluyla gıda güvenliğini artırmak ve sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik etmek.
- 3 Sürdürülebilir tarım uygulamaları ve deprem afet riskinin azaltılması kapsamında yerel toplulukların dayanıklılık kapasitesini geliştirmek.

Gerekçe

Deprem afeti ve iklim değişikliği kaynaklı doğal felaketlerin etkilerine karşı oldukça savunmasız olan kırsal alanlardaki küçük ölçekli çiftçilerin desteklemesi geçim kaynaklarının çeşitlenmesi ve dayanıklılıklarının artırılması açısından önemli bir konudur. Deprem afeti illerindeki küçük ölçekli çiftçiler, modern tarım teknolojilerine sınırlı erişim, teknik bilgi eksikliği ve kısıtlı finansal kaynakları ve gelişmemiş ya da az gelişmiş pazar olanakları dahil olmak üzere çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Bu nedenle, özellikle iklime dayanıklı modern sera tarımının teşvik edilmesi, tarımsal üretkenliği önemli ölçüde artıracak, gıda güvenliğini destekleyecek ve deprem afetinden etkilenen kırsal alanlarda sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik edecektir.

Beklenen çıktılar

- 1 Modern seralarla küçük ölçekli çiftçiler için artan tarımsal verimlilik ve gelir.
- 2 Gelişmiş gıda güvenliği ve afetten etkilenen kırsal alanlarda iklim kaynaklı afetlere karşı kırılganlığın azaltılması.
- 3 Kırsal toplumlar tarafından sürdürülebilir tarım uygulamalarının ve afet risk azaltma önlemlerinin daha fazla benimsenmesi.
- 4 Küçük ölçekli çiftçilerin deprem afeti ve iklim değişikliği kaynaklı felaketlere karşı dayanıklılığının sağlanması.

3.2 İş Dünyası ve İnsan Hakları Alt Programı

Son 20 yıldır iş dünyasında insan haklarının gözetilmesinde mevcut yöntemlerden farklı olarak yumuşak hukuktan sert hukuk kurallarına geçiş ve buna yönelik ulusal ve küresel hukuksal düzenlemelerle gerçekleştiği görülmektedir. Kurumsal hesap verebilirlik ve durum tespiti alanında yaşanan gelişmeler şirketlerin insan haklarına; çevre, doğa ve topluma saygılı; yenilikçi ve kapsayıcı üretim ve çalışma politikalarını benimsemelerini teşvik etmekte, desteklemekte ve de zorunlu hale getirmektedir. Bu politikaların her yerde geliştirilmesi ve uygulanması için sorumlu aktörler (kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, uluslararası kuruluşlar vb.) tarafından müzakere edilmesine ve desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. 6 Şubat 2023'te Türkiye'de yaşanan ve 15 milyon insanın doğrudan etkilendiği büyük deprem afeti şirketler, tedarik zincirleri, üretim süreçleri ve çalışanlar açısından önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Bu sonuçların iş dünyası ve insan hakları odağında yeniden ele alınması önemlidir.

Afetlerin ardından iş dünyası ve insan hakları olgusu, şirketlerin doğal afetlerden, çatışmalardan ve diğer acil durumlardan etkilenen bireylerin insan haklarına saygı gösterme ve bu hakları koruma sorumluluğunu ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri, işletmelerin insan haklarına saygı gösterme ve insan hakları ihlallerine katkıda bulunmamalarını veya bunlardan fayda sağlamamalarını sağlamakla yükümlülüklerini ana hatlarıyla belirtir. Afetler bağlamında, şirketlerin etkilenen topluluklara acil ve uzun vadeli destek sağlamada oynayacakları çok önemli bir rol vardır. Bu, temiz su, barınak ve sağlık hizmetlerine erişim sağlamanın yanı sıra altyapı ve geçim kaynaklarının yeniden inşasını desteklemeyi de içerebilir. İş dünyası, eylemlerinin afetten etkilenen toplulukların karşılaştığı ayrımcılık, sömürü veya zorla yerinden edilme gibi insan hakları sorunlarını daha da kötüleştirmemelidir. Avrupa Birliği'nin tedarik ve değer zincirlerinde mal ve hizmet üretiminde insan haklarına uygunluğuna yönelik hukuksal düzenlemeleri, AB'ye üye devletlerin çocuk işçiliği başta olmak üzere kurumsal hesap verebilirliğe yönelik yeni mevzuatları, İngiltere ve Kanada gibi ülkelerin kölelik yasaları, Japonya'nın bu kapsamdaki yeni standartları ve direktifleri afet illerinde gerçekleştirilen ve bu ülkelere ihracatı yapılan malları etkileyecektir.

Bu bölüm, iş dünyası ve insan hakları kapsamında gerçekleştirilen, uygulanan ve yakın zamanda da uygulamaya girecek hukuksal düzenlemelerin deprem afeti illerindeki üretim süreçlerini etkilememesi için risk analizleri başta olmak üzere bilgilendirme, rehberlik sağlama ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

3.2.1 Deprem Afet Bölgesinde Kurumsal Durum Tespiti ve Hesap Verebilirliğe İlişkin Mevcut Durum, Riskler ve İhtiyaçların Belirlenmesi

	Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları, özel sektör firmaları
	Tahmini bütçe: 75-100.000 USD
	Hedef iller: Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Kahramanmaraş, Şanlıurfa
	Süre: 12 ay

Amaçlar

Deprem afetinin deprem illerinde iş dünyası ve insan hakları alanında yaşanan gelişmeleri ve uygulamaları nasıl etkilediği ve ilerleyen zamanlarda nasıl etkileyebileceği, bu alanda ortaya çıkan risklerin (çalışanların hak ihlalleri, çocuk işçiliği vb.) saptanması ve bu risklerin giderilmesine yönelik ihtiyaçların ve geleceğe yönelik adımların belirlenmesi bu projenin temel amacıdır. Deprem afeti bölgesinde sanayi, tarım ve hizmet sektöründe iş dünyasının depremlerden nasıl etkilendiğinin saptanması aşağıda yer alan, ancak bunlarla da sınırlı olmayan kırılımlar odağında yapılması amaçlanmaktadır:

- Çalışanlar ve hak ihlalleri
- Toplumsal cinsiyet
- Engelliler
- Göçmenler
- Kayıtdışı çalışma
- İş kayıpları
- Göç
- Çocuk işçiliği
- Çevresel etkiler
- Kurumsal ve örgütsel kapasite

Gerekçe

Deprem afetinden etkilenen illerden Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa, Malatya ve Kahramanmaraş'ta iş dünyasının insan hakları alanında mevcut durumunun ortaya konulması oldukça önemlidir. Depremın yıkıcı etkisinin üretimle doğrudan ilişkili iş dünyasını ve bu alanda yapılması planlanan çalışmaları nasıl etkilediğini ortaya koymak, depremden etkilenen bölgelerdeki iş dünyasının yeniden yapılanmasını kolaylaştıracak önemli bir adım olacaktır. Depremın dünyada iş dünyası ve insan hakları alanında yaşanan gelişmeleri nasıl etkilediği, bu alanda ortaya çıkan risklerin saptanması ve bu risklerin giderilmesine yönelik ihtiyaçların belirlenmesi, bu projenin ana amacını oluşturmaktadır.

Türkiye'de bulunan özel sektör firmaları ve bu alana dahil olan aktörlerin, kurumsal hesap verebilirlik bağlamında değişen hukuksal süreçlere uyum sağlayabilmesi için öncelikle sektörel bazda mevcut durumunun ortaya konulması, buna bağlı olarak da uyum sürecinde aktörlerin ihtiyaç alanlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Deprem afetiyle birlikte bu ilk adımın depremden etkilenen iller bazında yeniden ele alınması ve bu kapsamda yeniden planlanması ihtiyacı bulunmaktadır. Bu bağlamda deprem afeti illerinde bulunan sanayi, hizmet ve tarım sektöründe risk analizi, buna bağlı olarak ihtiyaçların ortaya konulması bu projenin ana konusudur.

Beklenen çıktılar

- 1 Kurumsal hesap verebilirlik mevcut durum risk analiz raporu
- 2 Bilgilendirme toplantıları

3.2.2 Deprem Afet Bölgesinde İş Dünyası ve İnsan Hakları Bağlamında Tekstil, Ayakkabı, Mobilya Alt Sektörlerinde Tedarik Zincirlerinin Deprem Afetinden Etkilenme Durumu

	Olası iş birliği kuruluşları: Özel sektör firmaları, Büyükelçilikler, Uluslararası kuruluşlar
	Tahmini bütçe: 60-80.000 USD
	Hedef iller: Hatay, Adana, Kahramanmaraş, Adıyaman, Gaziantep
	Süre: 6 ay

Gerekçe

Türkiye genelinde toplam tekstil ürünleri ihracatı 14,2 milyar ABD doları seviyesindeyken, deprem afet illerinde ihracatı 5 milyar ABD doları seviyesinde olup, toplam tekstil ürünleri ihracatındaki payı yüzde 35 düzeyindedir. Hatay ayakkabı imalatında Türkiye'nin önemli illerindendir. Türkiye'nin en kaliteli erkek ayakkabıları bu ilde üretilmekte olup, erkek ayakkabı ihtiyacının yüzde 40'ını karşılamaktadır. Gaziantep ayakkabı imalatında, toptan, pazarlama ve perakende kapsamında yaklaşık 10 bin kişiyi istihdam sağlamakta, yaklaşık 52 bin kişinin dolaylı da olsa geçimini temin ettiği bir imalat konumundadır. Mobilya üretimi Adana, Hatay, Gaziantep başta olmak üzere deprem illerinde önemli imalat ve istihdam alanlarından. Deprem tekstil, ayakkabı ve mobilya imalatını olumsuz olarak etkilemiş, özellikle Antakya ilçesinde ayakkabı imalatı ile mobilya imalatı, Kahramanmaraş ve Adıyaman'da tekstil üretimi büyük ölçüde etkilenmiştir.

Amaçlar

Deprem afeti illerinde tekstil, mobilya ve ayakkabı imalatının depremden nasıl etkilendiğini ortaya koymak ve bu etkinin azaltılması için her üç imalat alanında tedarik zincirlerinin yeniden kurulması çalışmalarını iş dünyası ve insan hakları bağlamında desteklemek, tedarik zincirlerinin insan haklarına uygun bir şekilde gelişimi için yerel ve merkezi düzeyde politikaların belirlenmesine katkı vermektir. Bununla birlikte, planlanan çalışma deprem afeti illerinde bahsi geçen imalat alanlarında insan haklarına uygun istihdam koşulları ve çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik atılması gereken adımların katılımcı bir şekilde belirlenmesi ve bu kapsamda özel sektöre destek sağlamayı da hedeflemektedir.

Beklenen çıktılar

- 1 Deprem afetinin seçili imalat alanlarında tedarik zincirleri üzerinde etkileri raporu.
- 2 Çocuk işçiliği ve insana yakışır istihdam koşulları konusunda meydan toplantıları.
- 3 Yerel ve merkezi düzeyde istihdam ve mesleki eğitim konusunda savunı dokümanı.

3.2.3 Deprem Afetinden Etkilenen İllerde Tarım, İmalat ve Hizmet Sektörlerinde Çocuk İşçiliğinin Mevcut Durumu, Riskler ve İzleme Mekanizmalarının Geliştirilmesi ve Savunu Çalışmaları

	Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları, yerel sivil toplum kuruluşları, özel sektör firmaları, elçilikler
	Tahmini bütçe: 75-100.000 USD
	Hedef iller: Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Kahramanmaraş
	Süre: 12-16 ay

Amaçlar

Deprem afetinden etkilenen illerde çocuk işçiliğinin mevcut durumunun ortaya konulması ve yeni risklerin belirlenmesi beklenen sonuçlarının azaltılmasına katkı sağlamak için önemli bir adımdır. Kalkınma Atölyesi'nin çocuk işçiliği alanındaki deneyimleri bu çalışmanın planlanmasında ve yürütülmesinde kolaylaştırıcı bir rol oynayacaktır. Deprem afetinden etkilenen 6 ilde (Adana, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Kahramanmaraş), tarım, imalat ve hizmetler sektörlerinde çocuk işçiliğinin mevcut durumunun incelenmesi, risklerin ortaya konulması, izleme mekanizmalarının geliştirilmesi ve rol ve sorumluluğu olan kurumların harekete geçirilmesi bu projenin temel amacını oluşturmaktadır.

Gerekçe

Çocuk işçiliği hem dünyada hem de Türkiye'de önemli bir yapısal sorundur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2019 yılında yapılan "Çocuk İşgücü Araştırması" sonuçlarına göre Türkiye'de bir ekonomik faaliyette çalışan 5-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 720 bin kişidir. Bu verilere göçmen çocuklar dahil değildir. 5-17 yaş grubunda çalışan çocukların aynı yaş grubundaki çocuklar içinde payı ise yüzde 4,4'tür. Çalışan çocukların yüzde 30,8'i tarım, yüzde 23,7'si sanayi yüzde 45,5'i ise hizmet sektöründe yer almaktadır. Çocuk işçiliğinin nedenleri üzerine yapılan araştırmalar, bu nedenlerin yoksulluk

gibi temel faktörlere dayandığını göstermektedir. Deprem afeti, hanelerin geçim kaynaklarının önemli ölçüde bozulmasına veya bu kaynakların daralmasına neden olmuştur. İşsizlik ve yoksulluk her afette olduğu gibi deprem afeti sonrasında da etkilenen illerde uzun vadede ortaya çıkması öngörülen sosyal sorunların başında gelmektedir. Depremi istihdam, yoksulluk ve ekonomik etkileri üzerine saha düzeyinde yapılan hızlı değerlendirme araştırmaları yoksulluğun derinleşebileceğine ve bunun da çocuk işçiliği gibi yapısal sorunların boyutlarının artmasına neden olacağını göstermektedir.

Beklenen çıktılar

- 1 6 ilde tarım, imalat ve hizmet sektöründe çocuk işçiliği mevcut durum raporu.
- 2 Tarım, imalat ve hizmetler sektörlerinde çocuk işçiliği izleme mekanizmaları ve savunlu çalışmaları.

3.2.4 Deprem Afetinde Etkilenen İllerde Seçili Sektörlerde Kurumsal Hesap Verebilirlik Hakkında Bilgilendirme (Meydan) Toplantıları

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, özel sektör firmaları, ticari ve işçi birlikleri, kamu kurumları, üniversiteler

Tahmini bütçe: 75-100.000 USD

Hedef iller: Adana, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Malatya

Süre: 8 ay

Amaçlar

Deprem afeti bölgesinde iş dünyası ve insan hakları konusuna yönelik paydaş toplantı serileri düzenlenerek, bilgi ve deneyim paylaşımı yoluyla farkındalık artırmak, ayrıca kurumsal hesap verebilirlik ve durum tespitine yönelik çözüm önerileri elde etmek hedeflenmektedir. Bu kapsamda deprem afetinden etkilenen illerde önemli bir yere sahip tekstil, mobilya, ayakkabı, tarım-gıda ürünleri, inşaat, otomotiv vb. iş kollarının bir araya gelebileceği 5 yüz yüze, 2 online olmak üzere toplam 7 bilgilendirme toplantısı organize edilmesi ve bu toplantılardan çıkacak sonuçlara göre yakın geleceğin planlanması amaçlanmaktadır.

- 1 Deprem afet illerinde yer alan çeşitli sektörleri hedefleyen 5 yüz yüze bilgilendirme toplantısı.

- 2 Deprem afet illeri dışında Ankara, İzmir ve İstanbul illerinde deprem afet illerinde faaliyetleri olan ya da olacak firma, kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerini hedefleyen en az 2 bilgilendirme toplantısı.

Gerekçe

Türkiye'nin dünyada insan haklarının iş dünyasında gözetilmesine yönelik ortaya çıkan gelişmeleri takip etmesi ve bu kapsamdaki çalışmalara uyum sağlamasının önemi bilinmektedir. Deprem afetinden etkilenen illerdeki yıkımın ekonomik ve toplumsal sonuçlarının takip edilmesi, risklerin belirlenmesi ve bu konuda iyileştirme çalışmalarının yapılması uluslararası düzeyde iş dünyası ve insan hakları temelinde gelişmeleri yakından izlemek ve bu süreçlere uygun planlama ve uygulamalar yapmak gereklidir. Bu nedene, yapılan çalışmaların deprem bölgesi odağında yeniden ele alınması ve planlanması, depremden etkilenen afeti illerdeki kurumların iş dünyası ve insan hakları konusunda gelişmeler çerçevesinde bilgilendirilmesi bölgesel kalkınma, uluslararası yatırım fırsatları, ekonomik büyüme ve bölgenin yeniden inşaa süreçleri için önemlidir.

Beklenen çıktılar

- 1 7 bilgilendirme (meydan) toplantısı
- 2 Bilgi notu ve politika önerileri

3.2.5 Deprem Afeti İllerinde Platform Ekonomisi Mevcut Durum Araştırması Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, özel sektör firmaları
	Tahmini bütçe: 35-50.000 USD
	Hedef iller: Deprem afet illeri (10 il)
	Süre: 8 ay

Amaçlar

Deprem afet illerinde platform ekonomisinin depremden etkilenme durumunu ortaya koymak. Deprem yarattığı yeni platform ekonomisinin neler olduğunu belirlemek. Deprem afeti etkisini azaltmak için platform ekonomisi kapsamında nelerin yapılacağını belirleyerek, özellikle küçük işletmelerin girdi tedariki ve ürün pazarlama konusunda yeni ve adil imkanlar sunmaktır.

Gerekçe

Platform ekonomisi Türkiye’de hızla gelişmektedir. Bu gelişim deprem afeti illerinde de görülmektedir. Yiyecek içecek iş kolu ve kuryelik, internet satışları ve kargo hizmetleri, online pazarlama çalışmaları hemen hemen her yerde büyüme eğilimindedir. Deprem afeti bu hizmetleri aksatmış, aynı zamanda yeni iş imkanları da yaratmıştır. Özellikle deprem afetinden etkilenen küçük işletmeler stoklarındaki ürünleri pazarlama konusunda mevcut platformları kullanırken bu kapsamda yeni platformlar da kurulmaktadır. Bu çalışmanın temel gerekçesi deprem afet illerinde platform ekonomisini incelemek, depremin bu süreçleri nasıl etkilendiğini ortaya koymak, yeni ve adil çözümler geliştirmektir.

Beklenen çıktılar

- 1 Deprem afeti illerinde platform ekonomileri mevcut durum raporu
- 2 Platform ekonomilerine dair yeni ve adil çözümler belgesi.
- 3 Savunu çalışmaları.

3.3 Deprem Afetinden Etkilenen İllerde Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Tarımda Çocuk İşçiliği Alt Programı

2023 Şubat ayında yaşanan Kahramanmaraş depremleri kırılgan grupları daha fazla etkileyerek ekonomik sorunları arttırmış ve pek çok aileyi yoksulluğa sürüklemiştir. Özellikle çocuklar için, afet durumu gıda tüketimlerinin kalite ve miktarını sınırlandırmış, temel sağlık, çocuk koruma ve eğitim hizmetlerine erişimlerinde kısıtlamalar söz konusu olmuştur. Deprem afetinin kent merkezlerindeki etkileri daha hızlı ve kolay bir şekilde değerlendirilebilirken, kırsal kesimde yaşayanların ve tarım işçilerinin durumu, kentten uzak konumları nedeniyle özel bir dikkat gerektirmektedir. Deprem afeti Türkiye’de en fazla mevsimlik gezici tarım işçisi nüfusuna sahip olan Hatay, Adana, Şanlıurfa, Adıyaman, Gaziantep ve Diyarbakır illerinde gerçekleşmesi kırılgan/incinebilir grup olarak tarım işçilerinin ve çocuklarının mevcut sorunlarını derinleştirmiş ve zorlu mevcut yaşam koşullarına ilave zorluklar yaşamasına sebep olmuştur. Bu iller, özellikle Şanlıurfa, Diyarbakır ve Adıyaman merkezleri dışındaki kırsal alanlar, mevsimlik gezici tarım işçilerinin de çıkış illeri olarak bilinmektedir.

Deprem afetinin yaygın yıkıcı etkisi geniş bir nüfusu etkilediğinden, kurumların bölgedeki çalışmalarında kırılgan grupları önceliklendirme kapasitelerinde düşüşler yaşanabileceği de dikkate alınmalıdır. Halihazırda hizmetlere kısıtlı erişimi olan kırılgan grupların, afetler sonrasında yardım ve hizmet sunumu bekleyen nüfus arttığında hizmetlere erişimlerinde afet öncesi duruma kıyasla daha fazla aksaklıkla karşılaşacakları öngörülmektedir.

3.3.1 Deprem Afetinden Etkilenen Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocukların Durumuna İlişkin Hızlı Değerlendirme Çalışması

Olası iş birliği kuruluşları: BM kuruluşları, özel sektör

Tahmini bütçe: 25-35.000 USD

Hedef iller: Adana, Hatay, Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Adıyaman, Konya

Süre: 2 ay

Amaçlar

Hızlı değerlendirme çalışmasının temel amacı, deprem afetinin mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin geçim kaynaklarını ve yaşam koşullarını nasıl etkilediğini incelemek; aileler ve ergenler de dahil olmak üzere çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkileri ve tüm bunların tarım sektöründe en kötü biçimdeki çocuk işçiliğine yansımalarını anlamaktır. Deprem afetinin tarım işçileri ve çocukları nasıl etkilediğine ilişkin durumun ana hatlarıyla ortaya konulmasının yanı sıra, müdahale sürecinde ve iyileştirmenin erken aşamalarında ne tür müdahalelerin yapılması gerektiğinin belirlenmesi de amaçlanmaktadır.

Gerekçe

Depremlerin, halihazırda savunmasız ve yoksulluk içinde olan aileler için mevcut eşitsizlikleri katlaması muhtemeldir. Durum, savunmasız ve çocuklu aileleri öğün atlamaya itebilir, gıda tüketiminin miktarını ve kalitesini sınırlayabilir ve çocukların temel sağlık, çocuk koruma ve eğitim hizmetlerine erişimini kısıtlayabilir. Birçok kamu, özel ve sivil toplum kuruluşu, hasarın boyutunu ve kapsamını değerlendirmeye ve orta ve uzun vadeli müdahalelerini buna göre planlamaya başlamıştır. Afetlerde kent merkezlerindeki durum görece daha hızlı ve kolay bir şekilde değerlendirilebilirken, kırsal kesimde yaşayanların ve tarım işçiliği yapanların durumunu tespit edebilmek, yaşam alanlarının kent merkezinden uzakta olması nedeniyle özel dikkat ve çaba gerektirmektedir. Depremlerin, Türkiye'deki mevsimlik gezici tarım işçilerinin büyük bir çoğunluğunun çalışma sezonu dışında ikamet ettikleri bölgeyi etkilemiş olmasından dolayı, tarımla uğraşan aileler depremin etkilediği bölgenin kırsal kesimlerinde, sürekli ikamet ettikleri yerlerde depreme yakalanmışlardır. Bu sebeplerle, depremlerin hem göç sürecini hem de mevcut yaşam ve çalışma koşullarını etkilemesi beklenmektedir.

Beklenen çıktılar

- 1 Deprem afet bölgesindeki tarım işçileri ve çocukları hakkında hızlı değerlendirme raporu.
- 2 Mevsimlik tarım işçisi hanelerin barınma yerlerini ve karşılaştıkları riskleri gösteren görsel bir harita.

3.3.2 Türkiye'nin Güney İllerinde Meydana Gelen Depremlerin Mevsimlik Tarım İşçileri ve Tarım-Gıda Tedarik Zinciri Üzerinde Etki Değerlendirme Çalışması

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası Sivil toplum Kuruluşları

Tahmini bütçe: 20-25.000 USD

Hedef iller: Adana, Mersin, Hatay

Süre: 2,5 ay

Amaçlar

Bu değerlendirmenin amacı, Türkiye'deki depremlerin mevsimlik tarım işçileri ve çocukları (Türkiye vatandaşları, Suriyeli ve diğer mülteciler ile Domlar ve Abdallar gibi göçebe/yarı göçebe grupların üyeleri dahil) ile tarımsal üretim tedarik zinciri üzerindeki etkisini, işçilerin yaşam ve çalışma koşullarına, geçim kaynaklarına ve refahlarına odaklanarak değerlendirmektir. Bu çalışma aynı zamanda depremin mevsimlik tarım işçileri ile ilgili olarak tarımsal gıda tedarik zinciri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Gerekçe

Türkiye'nin güneyinde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen yıkıcı depremler, yaklaşık 5,5 milyonu çocuk (yaklaşık 4,6 milyon vatandaş ve yaklaşık 800.000 mülteci) olmak üzere yaklaşık 15 milyon nüfusa sahip 10 ili doğrudan etkilemiştir. 50 binden fazla insan ölmüş ve 100 binden fazla insan yaralanmıştır. Deprem, başta çocuklar olmak üzere yüz binlerce aileyi gıda güvensizliği, psiko-sosyal zorluklar, barınak eksikliği ve aşırı hava koşullarına maruz kalma gibi yüksek risklerle karşı karşıya bıraktığı tahmin edilmektedir.

Depremlerin, zaten kırılgan ve yoksulluk içinde olan ailelerin maddi zorluklarını katlaması ve daha fazla aileyi geçici veya kalıcı yoksulluğa itmesi muhtemeldir. Depremden etkilenen iller, bu kriz nedeniyle kırılganlıkları daha da artacak olan 1,5 milyondan fazla mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerine etkisi, geçim kaynaklarını bozarak, tedarik zincirlerini ve bölgenin gıda güvenliğini potansiyel olarak etkilemiştir. Türkiye'de tarım sektörü ekonomiye önemli bir katkı sağlamakta ve büyük ölçüde, genellikle mülteci ve göçmen işçilerden oluşan mevsimlik tarım işçilerine dayanmaktadır. Ancak depremlerin bu işçiler üzerindeki etkisi tam olarak anlaşılamamıştır.

Beklenen çıktılar

- 1 Etki değerlendirme raporu
- 2 Yakın dönem proje fikirleri

3.3.3 Deprem Afet Bölgesinde Yaşayan Nüfus için Geçici Barınma Alanlarında Sağlanan Hizmetlerin ve Barınma Kapsamında Yenilikçi Yaklaşımların Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Barınma Koşullarının İyileştirilmesi için Kullanılmasına Yönelik Politika ve Stratejilerin Belirlenmesi

	Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, Birleşmiş Milletler kuruluşları
	Tahmini bütçe: 20-30.000 USD
	Hedef iller: Adana, Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep
	Süre: 2,5 ay

Amaçlar

Bu proje ile deprem bölgesindeki nüfus için sağlanan geçici barınma çözümlerinin, uzun vadede mevsimlik gezici tarım işçilerinin yaşam alanlarının iyileştirilmesi için kullanılmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Bölgede kurulan geçici yaşam alanlarında gerek kamu gerekse uluslararası insani yardım kuruluşları tarafından kurulan geçici yerleşim alanlarında bulunan konteynerler, çamaşırhaneler, mobil tuvalet ve duşlar, çocuk dostu ve diğer ortak alanlarda yer alan malzemelerin kullanım süreleri sonrasında; ayrıca bu yerleşim yerlerin oluşturulmasında gündeme gelen kullanıcı ve topluluk dostu yenilikçi fikir ve yaklaşımların depremzedelerin kalıcı barınma alanlarına geçişlerinin tamamlanmasının ardından mevsimlik gezici tarım işçilerinin kendi çabalarıyla kurdukları düzensiz barınma alanlarının iyileştirilmesinde kullanılmasına yönelik politika ve mekanizmaların kurulabilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın asıl amacı deprem ile birlikte geçici barınma alanları çerçevesinde oluşan bilgi birikimi ve yenilikçi yaklaşımların mevsimlik gezici tarım işçileri ve ailelerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik yeniden kullanılmasının akılcı ve sürdürülebilir yollarının ortaya konulmasıdır.

Gerekçe

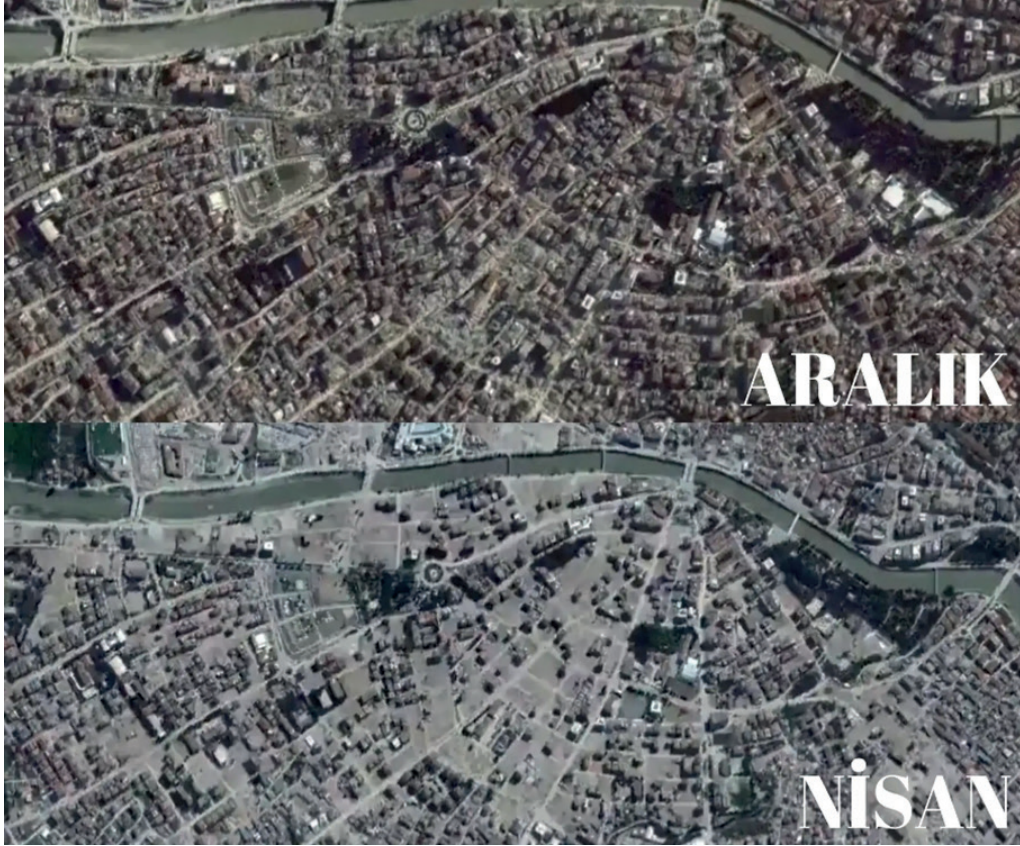
Mevsimlik gezici tarım işçileri çoğunlukla kendi imkanlarıyla kurdukları geçici çadır alanlarında ikamet etmektedirler. Çalıştıkları tarla ve bahçelerin yakınına kurulan bu yerleşimler, tüm hanehalkı, özellikle çocuklar için pek çok risk taşımaktadır. Altyapı sorunları, temiz suya erişim, çöp, sulama kanallarına yakınlık bu risklerden bazılarıdır. Bu haliyle çadır yerleşimlerine ilişkin sorunlar, mevsimlik gezici tarım işçileri için çözülmesi gereken sorunların başında gelmektedir.

Beklenen çıktılar

Mevsimlik gezici tarım işçileri için oluşturulacak yeni yaşam alanları modeli.

3.4 Kültürel Miras Alt Programı: “Doğu’nun Kraliçesi Yaşasın”

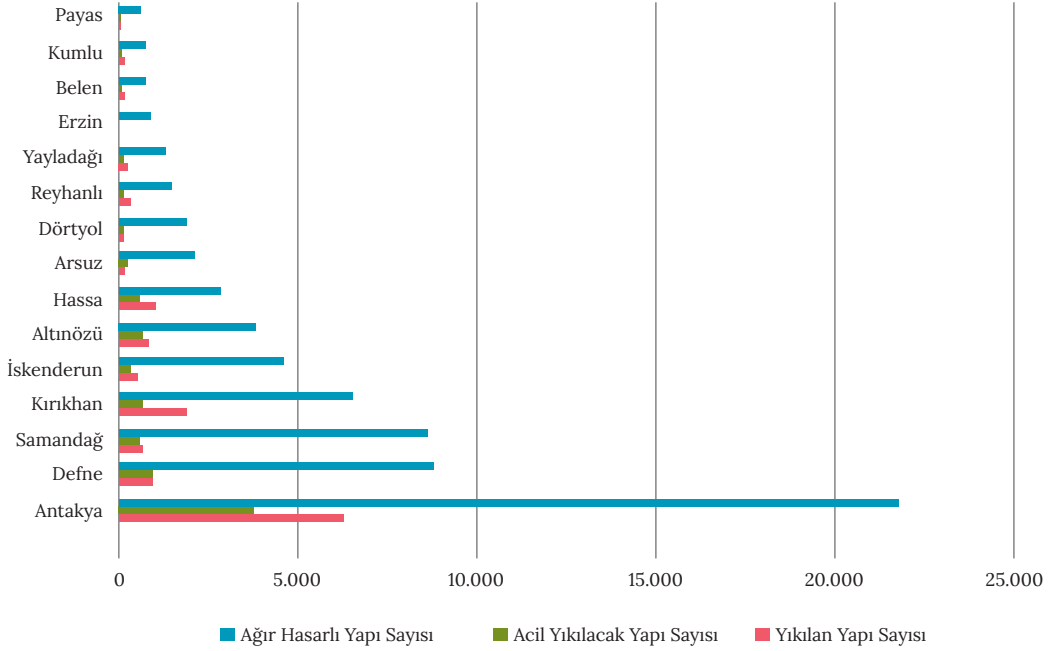
6 Şubat 2023 günü meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler 10 ili etkilemiştir. 20 Şubat 2023 günü Hatay’ın Defne ilçesinde 6,4, aynı gün Samandağ ilçesinde 5,8 büyüklüğünde iki deprem yaşanmıştır. Depreme ilişkin hazırlanan pek çok raporda da altı çizildiği ifadesiyle Hatay’da; arama kurtarma çalışmaları geç başlamıştır. Depremden kurtulanlar zor şartlarda adeta bir yaşam mücadelesi vermektedir. Tüm Antakyalıların dileği yaşananlara, depremin derin izlerine karşın “Doğu’nun Kraliçesi”nin yaşamasıdır.

Mevcut Durum

Mayıs 2023 ayının ilk haftası itibarıyla Hatay’ın Antakya ve Defne ilçelerinde yıkılan binaların enkazlarının kaldırılması büyük oranda tamamlanmıştır. Ancak ağır hasarlı binaların yıkımına ilişkin çalışmalara ise henüz başlanmamıştır.

Grafik. Nisan 2023 ayı itibarıyla Hatay ilindeki yapıların durumu

Kent 65 Kez Deprem Yaşadı

Binlerce yıl boyunca barış içinde yaşama azimlerine karşın bu topraklardaki Yahudi, Türk, Türkmen, Arap, Ermeni, Hristiyan, Sünni, Alevi, Süryani, Rum, Pagan, Dom, Ortodoks, Katolik, Protestan gibi farklı etnik kökenlere ve dinlere sahip Hataylılar/Antakyalılar yıkım, işgal, kıyım ve nüfus yapısının değiştirilmesine yönelik girişimlere maruz kalmışlardır.

Kent geçmişte 65 kez deprem yaşamıştır. Tarih boyunca en çok can kaybının yaşandığı 4 depremden ikisi Antakya'da meydana gelmiştir. Antakya, Antakyalılar geçmişte her defasında şaşırtıcı bir biçimde küllerinden yeniden doğmuştur. İbn-i Haldun'un dediği gibi "coğrafyaları kaderleri" olmuştur. Kente egemen olan en az 13 farklı uygarlığın birikimi diğer bir deyişle kaderi olan coğrafya, aynı zamanda onun gücü ve dayanıklılığının nedeni olmaktadır.

Antakya, Doğu Akdeniz'in kuzeydoğu köşesinde; Kuzey Levant'ın başlangıcını oluşturan coğrafyada yer almaktadır. Bu coğrafya Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biridir. Bölge geçmişte olduğu kadar bugün de geo-stratejik önemini korumaktadır. Antakya'nın yeniden yapılanmasıyla birlikte Suriye'ye açılan önemli bir kapı olarak kent lojistik destek üssü olmaya adaydır.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, Antakya/Antakyalılar yaşanan depremin derin izlerine karşın yeni bir kuruluş mücadelesi vermektedir. Bu mücadele kentin somut ve soyut kültürel mirasının korunmasıyla kazanılabilecektir.

Levant Bölgesi

Sürdürülebilir Kültürel Kalkınma

Kültür mirası, önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş ve evrensel değerlere sahip olan varlıklara verilen bir isimdir. Miras kavramı, geçmişten miras kalan her şeyi ifade eder. Bununla birlikte, mirasın, geçmişten kalan nesneler olarak değil, günümüzde geçmişte kullanılan ve geçmişle ilişkili bir süreç olarak anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Kültür mirası, bizi geçmişe bağlar, kimliğimiz için bir temel ve bir bilgi kaynağı olarak hizmet eder. Dahası, ekonomik büyümeye ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunabilir.

Bu program kapsamında öneriler dört proje fikriyle,

- Kentin refahını sağlamak için miras yoluyla aktarılan bilgi ve kaynakları değerlendirerek, kentin refahını sağlamak için 'kültür-doğa' yaklaşımı ve peyzaj temelli çözümleri öne çıkarmak.

- Öte yandan kenti oluşturan toplulukların refahını sağlamak için mirasın barındırdığı ortak kaynakları görünür kılarak, topluluklar arası barışı sağlamak.
- Aynı zamanda sosyal kaynaşma ve diyalog geliştirmede mirasın birleştirici gücünü öne çıkarmak.
- Ortaklıklar oluşturmak için mirasın yarattığı ortak paydayı ve mirasın insan yaşamının tüm yönleriyle var olan bağlarını harekete geçirmek hedeflenmiştir.

Bu alt program kapsamında Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği'yle işbirliği yapılacaktır.

3.4.1 Kültürel Kalkınma Atölyesi için Altyapı, Ofis ve Barınma Alanının Kurulması: Süvari

	Olası iş birliği kuruluşları: Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Mimarlar Odası
	Tahmini bütçe: 500-550.000 USD
	Hedef iller: Hatay
	Süre: 36 ay

Amaçlar

- Hatay'da uygulanacak olan Kültürel Kalkınma Atölyesi projeleri için gerekli altyapının, yani ofisler ve barınma alanının kurulması;
- Kültürel Kalkınma Atölyesi projeleri için dijital altyapının ve sosyal medya hesaplarının oluşturulması

Gerekçe

6 Şubat 2023 depremiyle kentteki yıkım geçici konutlarının zamanında kurulamaması uzun soluklu çalışmalar için barınma ve çalışma alanı sıkıntısı yaratmıştır. İş birliği yapılacak derneğin binası da ağır hasarlı olduğu için; önerilen projeler sahada, yerel insan kaynaklarının işlendirilmesi öngörüsüyle bir çalışma ve yaşam alanı kurulmasını zorunlu kılmaktadır. Alanda hali hazırda yürütülen/yürütülecek projelerin eşgüdüm ve koordinasyonunu sağlamak ve haritalandırma çalışması yapılması diğer önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Temel Faaliyetler

- 1 Kültürel Kalkınma Atölyesi Yaşam ve Çalışma Alanı'nın kurulması için yer bakılması; kiralama yapılması.
- 2 Yaşam ve çalışma alanı için konteyner (3 x 7 m'den 4 konteyner veya dom çalışma ofisi için, 3 x 7 m'den içinde tuvalet ve duş bulunan 5 adet yaşam konteynerleri veya domları, 1 adet tuvalet ve çamaşırhane konteyneri veya domu, 1 adet mutfak) veya prefabrik evlerin alınması (2 tane 70m2'lik prefabrik evler), kurulumu
- 3 Kültürel Kalkınma Atölyesi projeleri için bir portal oluşturulması; bütün çalışmaların bu portalde yer alması, haritalandırma çalışması yapılması.

Beklenen Çıktılar

- Kültürel Kalkınma Atölyesi Yaşam ve Çalışma Alanı kurulması.
- Kültürel Kalkınma Atölyesi projeleri için bir portal oluşturulması.

3.4.2 Saha Araştırması: Kentini Kaybetmek

	Olası iş birliği kuruluşları: Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Mimarlar Odası
	Tahmini bütçe: 100-125.000 USD
	Hedef iller: Hatay
	Süre: 12 ay

Amaçlar

- Kentin ekonomik, aynı zamanda sosyo-kültürel ana arterlerini kentlinin, gerçek sahiplerinin beklenti, istek ve özellikle biriktirdikleri somut veya soyut kültürel miras değerlerine bağlı kalarak yeniden inşasına katkı sağlamak için Antakya, Samandağ ve Defne'de alan araştırması, anket, odak grup görüşmeleri ve sözlü tarih çalışması yapılması
- Derlenen görüş ve önerilerin kentin planlamasını yapacak olan kurumlarla paylaşılması ve bu konuda kamuoyu baskısı oluşturulması.

Gerekçe

Kentini kaybedenlere sorulmadan, onların katılımı sağlanmadan neredeyse tümüyle yok olmuş bir kenti, soyut/somut kültürel mirası yeniden ayağa kaldırmak imkansızdır. Kentini kaybeden insanların neyi kaybettiklerini ifade etmelerinin yeni kentin kurulması yol göstereceği bilgisi geniş bir örnekleme tüm toplumsal katmanlara ulaşan bir alan çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Temel Faaliyetler

- Saha araştırması metodolojisinin belirlenmesi.
- Saha araştırması yapılması (anket, odak grup görüşmeleri, sözlü tarih çalışmaları).
- Sonuçların değerlendirilmesi ve raporlanması.
- Sonuçların kentin planlamasında yer alan karar vericilerle paylaşılması.
- Lobi ve baskı kampanyası yapılması.

Beklenen Çıktılar

- 500 örnekleme kapsayan bir saha araştırması.
- Antakya ve çevresinde halkın kentin yeniden planlama sürecinde isteklerinin karar vericilere iletilmesi.
- Kampanya.

3.4.3 Antakya Akademisi Kurulması ve Faaliyetleri

	Olası iş birliği kuruluşları: Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Müzesi, Kültür Bakanlığı ve Hatay Mimarlar Odası
	Tahmini bütçe: 200-250.000 USD
	Hedef iller: Hatay-Antakya
	Süre: 24 ay

Amaçlar

- Deprem afetiyle birlikte hemen hemen tamamen yıkılan Antakya ve diğer bölgelerle ilgili olarak bölgenin yeniden planlanmasına doğru bir biçimde destek vermek amacıyla Antakya'nın soyut ve somut kültürel mirasına ait tüm bilgi ve belgelerin toplandığı fiziksel ve dijital bir kütüphanenin kurulması.

- Ağır bir yıkıma uğrayan Antakya kentsel sit alanı içinde bulunan tüm kültürel varlıkların dijital haritalamasının ve durum tespiti için yapılarak yeniden planlama/ inşaa süreçlerinde ulusal ve uluslararası sözleşmelere aykırı bir düzenleme yapılması için sürekli izleme yapılması.

Gerekçe

Alanda yapılan gözlemler, sosyal medyaya yansıyan bilgiler ve süren tartışmalar özellikle somut kültürel mirasın nasıl ayağa kaldırılacağı hususunda katılımcı ve ortak aklı işle- ten bir çalışmanın yapılmadığını göstermektedir. Halihazırdaki uygulamalar, tartışmalar kültürel mirasın izlenmesini, katılımcı bir biçimde sahip çıkılmasını zorunlu kılmaktadır. Plansız yıkıntı atıklarını kaldırma sırasında tescilli veya tescilsiz binaların da yıkıldığı veya zarar gördüğü gözlenmiştir. Bu nedenle alanda sürekli bir izleme çalışması yapıl- ması acil ve temel bir sorumluluktur. Tartışmalar sırasında mükerrer işlerin yapıldığı, projelendirildiğı, bir kısmının da bilimsellik ve alan bilgisinden yoksun olduğı göröl- mektedir.

Temel Faaliyetler

- Antakya Kütüphanesi kurulması için bir planlama çalışması yapılması; dijital ola- rak tüm ilgili araştırma merkezleri, üniversiteler gibi kurumlarla iletişime geçil- mesi
- Portalda “Antakya Kütüphane” bölümünün kurulması.
- Antakya Kentsel Sit alanında envanter tespit çalışması.
- Antakya kentsel sit alanında izleme faaliyeti.
- Düzenli izleme bültenlerinin yayınlanması.
- Yerelde farkındalık toplantıları.

Beklenen Çıktılar

- Dijital Antakya Kütüphanesi kurulması.
- Antakya kentsel sit alanında haritalandırma çalışması yapılması ve izleme raporları yayımlanması.

3.4.4 Yeni Yaşam Kooperatifinin Kurulması Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: Antakya Kültürel Mirası Koruma Derneği, Hatay Müzesi, Kültür Bakanlığı ve Hatay Mimarlar Odası
	Tahmini bütçe: 200-250.000 USD
	Hedef iller: Hatay-Antakya
	Süre: 24 ay

Amaçlar

- Antakya’da yaşayan özellikle kiracıların veya tarihi kent dokusun içinde, iş yeri veya evi olanların ve zanaatkârların/ustaların sürdürülebilir, insan onuruna yakışır bir biçimde yaşam alanına sahip olmalarını sağlamak
- Kentliler arasından yeni yaşamın bir fiil uygulayıcı olacak bir dayanışma ekonomisini yaratabilmek. Bunu özellikle soyut kültürel mirasın korunması temelinde gerçekleştirmek.

Gerekçe

Kamu kurumlarının yarattığı boşluk, giderilemeyen temel ihtiyaçlar, kayıplar, terk edilmişlik duygusu sahada kendiliğinden gelişen dayanışmayı ekonomik temelli olarak organize etmeye duyulan ihtiyaç. Antakya, Antakyalılar bir varoluş mücadelesi vermektedir bu mücadele ancak bir dayanışma ekonomisi modeliyle kazanılabilir.

Temel Faaliyetler

- Kooperatifin kurulması, buna duyulan ihtiyaç ve yapılması gerekenlere yönelik olarak katılımcı bir yaklaşımla bir dizi alan araştırması gerçekleştirilmesi.
- Kentin yeniden planlama sürecine ve kooperatifin yol haritasına destek verecek bir bilim komitesi kurulması.
- Katılımcı bir anlayışla kooperatifin yol haritasının çıkarılması.
- Kooperatif ortaklarının tespit edilmesi ve anasözleşmenin hazırlanması.
- Kooperatifin kuruluşu için resmi işlemlerin yapılması ve sonuçlandırılması.

Beklenen Çıktılar

- Yaşam Kooperatifi’nin kurulması.
- Kooperatifin yol haritasının hazırlanması
- Bilim komitesinin kurulması

3.5 Deprem Sonrası Yeniden Yapılanma Süreçleri Savunuculuk Alt Programı

Deprem afeti sonrasında bölgenin yeniden yapılanması, yıkıma uğramış kentler, kırsal alanlar, altyapı, sosyal ve ekonomik hayat ve yerel toplulukların yeniden inşasını içeren çok boyutlu ve karmaşık bir süreçtir. Deprem afeti sonrasına yönelik planlama ve uygulama süreçlerine ilişkin savunuculuk çalışmaları, bu çabalarının kapsayıcı, eşitlikçi, sürdürülebilir ve katılımcı olmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek çalışmaların, ortak hedef ve ilkelere dayanılarak koordineli ve bilimsel veri ve bilgiye dayalı bir yaklaşım geliştirmek için kamu kurumları, STK'lar, akademisyenler, özel sektör, meslek örgütleri ve yerel topluluklar dâhil olmak üzere bir dizi farklı paydaşla birlikte katılımcı bir şekilde gerçekleştirilmesi önemlidir. Aynı zamanda kentsel alanlardan kırsal alanlara, sanayiden tarıma, hizmet sektöründen dijital ekonomiye, kültürel mirasın korunmasından şehirlerin yeniden inşasına ve hali hazırda depremden etkilenen toplulukların orta ve uzun vadeli ihtiyaçlarının karşılanmasına kadar elde edilecek deneyimlerin gelecek için dersler olarak üzerinde durulmaya değerdir. Tüm bu faaliyetlerin kapsayıcı, katılımcı, açık ve şeffaf, hesap verebilir, denetlenebilir ve sürdürülebilir bir çerçevede, yerel toplulukları güçlendiren ve farklı kurum ve aktörler arasında işbirliğini geliştiren bir yaklaşımla ele alınması önerilmektedir.

3.5.1 Deprem Afeti Yıkım Atıklarının Geri Dönüşüm ve Bertaraf Döngüsünde İnsani ve Ekolojik Risk Haritalandırması Projesi

	Olası iş birliği kuruluşları: BM kuruluşları, üniversiteler, yurtdışı kuruluşlar
	Tahmini bütçe: 10.000 USD
	Hedef iller: Hatay
	Süre: 3 ay

Amaçlar

Bu çalışma, Hatay ilinde (Samandağ, Defne, Antakya, Arsuz, İskenderun, Kırıkhan, Hassa, Kumlu ilçeleri) yıkım sonrası oluşan atıkların hem ekolojik (arazi bozulumu, kimyasal bulaşımı, yer altı, yer üstü su kaynaklarının kirlenme riski) hem de insani (insana yakışır iş, güvenlik, çalışma koşulları ve gelir) açılardan sürdürülebilir bir şekilde geri dönüşümü ve yeniden inşaa ve yapılandırma alanlarına döngüsel girdisini sağlama, haritalandırma, risk tespit ve yönetimi ile koordinasyon süreçlerini kapsamaktadır. Bu çalışma aynı zamanda bütün deprem afet illerinde tekrarlanarak yıkım atıklarının geri dönüşüm ve bertaraf döngüsünde insani ve ekolojik risklerin planlanarak gerçekleştirilmesine katkı sağlamayı öngörmektedir.

Gerekçe

Dünya genelinde doğal afetler sonrasında iyileştirme konusunda birçok çalışmalar yapılmaktadır. Sosyal bilimlerde yapılan birçok çalışma doğal afetler sonrasında acil müdahaleler, kısa vadeli barınakların tasarlanması, uzun vadede konutların inşa edilmesi gibi birçok afet sonrası iyileştirme konusuna dikkat çekilmiştir. Ancak bu konular içerisinde afet yıkım atıklarının temizlenmesi konusu bu araştırmalar arasında daha az dikkat çekilmiştir. Halbuki, afet sonrası ortaya çıkan yıkım atıklarının temizlenmesine ilişkin yapılan araştırmaların, diğer afet iyileştirme alanlarına kıyasla nispeten az olması özellikle yıkım atıklarının oluşturduğu risklerin ölçeği düşünüldüğünde şaşırtıcıdır.

Beklenen çıktılar

- 1 Hatay İli Yıkım Atıkları Geri Dönüşümü İnsani Risk Haritalandırması
- 2 Hatay İli Yıkım Atıkları Geri Dönüşümü Ekolojik Risk Haritalandırması
- 3 Hatay İli Yıkım Atıkları Geri Dönüşümü İletişim ve Koordinasyon Toplantı Raporu

3.5.2 Deprem Afeti Sonrası Yeniden Yapılanma Süreçlerinin Katılımcı Bir Yöntemle Tasarlanması Projesi

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları

Tahmini bütçe: 25-35.000 USD

Hedef iller: Deprem afet illeri, Ankara

Süre: 9 ay

Amaçlar

Projenin temel amacı deprem afeti sonrası yeniden yapılanma sürecinin katılımcı yöntemlerle tasarlanması için zemin oluşturmak ve bu yöntemlerin savunuculuğunu yapmaktır. Bu amaç için iki temel hedef belirlenmiştir. Bunlardan birincisi; deprem afeti sonrası yeniden yapılanmaya dair bilgi ve fikirlerin yaygınlaştırılması, ikincisi ise, katılımcı bir tartışma zemini oluşturulması ve politika önerileri geliştirilmesidir.

Gerekçe

Deprem afeti sonrası akut sürecin hemen ardından, “deprem afet bölgesi yeniden yapılanma meselesinin” tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Kentlerin, mahalle gibi geniş bir coğrafi düzeyde yeniden kurulmasını gerektirecek kadar büyük olan bir yıkım; toplumun tarihsel ve kültürel belleği ile ilgili olduğu kadar; aşına olunan mekanların kaybı üzerinden de bireysel bir seviyeye de sahiptir. Bu durum bir “kent hakkı ve kentsel hakların korunması” bilinci uyandırmıştır. Hem deprem afet bölgesinde yaşayan kişiler hem de toplumun kalanı, deprem afet bölgesinde yeniden “kentleşmenin” “kimin eli ile ve nasıl” gerçekleştirileceği sorusuna odaklanmıştır. Söz sahibi olmak isteyenler arasında konunun uzmanları gibi; salt yaşadığı kenti korumak isteyen bireyler de yer almaktadır. Bir kısmı fikirlerini duyurmak için haberleşme araçları ve profesyonel mecralar gibi imkanlara sahipken; diğerleri herhangi bir platform bulamamaktadır. Bu projenin ana hedefi olan “deprem afeti sonrasında yeniden yapılanma sürecinin katılımcı yöntemlerle tasarlanması için zemin oluşturma”, toplumun deprem sonrası süreçte söz alma ve politika yapımının bir parçası olarak aşağıdan-yukarı yönlü uygulamalar geliştirme ihtiyacına “katılımcı yöntemlerin savunuculuğunu yaparak” yanıt vermeyi hedeflemektedir.

Beklenen çıktılar

- 1 Prof. Dr. İlhan Tekeli tarafından deprem afeti sonrasında hazırlanan 4 makalenin TR ve ENG basılı olarak yayınlanması ve yağın duyurulması.
- 2 Deprem afeti sonrası yeniden yapılanma sürecinin kent planlaması, depremle yaşama kültürü ve ekonomik kalkınma alanlarını içerecek şekilde 5 youtube programı tasarlanması.
- 3 Deprem afeti sonrası yeniden yapılanma sürecine dair alanda uzman akademisyenler ve STK temsilcilerinden oluşan bir grupla bir yuvarlak masa toplantısı yapılması ve bunun yayınlanması.
- 4 Proje faaliyetlerinin tartışma zeminini genişletmek amacıyla yaygınlaştırılması ve savunuculuğunun yapılması için bir İletişim Kampanyası hazırlanması.
- 5 Politika yapıcılar ve kamuoyu için toplantılarda ele alınan belli başlı politika önerilerini bir araya getiren bir süreç raporu (white paper) yayımlamak.

3.5.3 Deprem Afetinde Yardım Toplama ve Dağıtma Pratikleri Analizi

Olası iş birliği kuruluşları: Uluslararası kuruluşlar, BM kuruluşları

Tahmini bütçe: 65-85.000 USD

Hedef iller: Deprem afet illeri

Süre: 9 ay

Amaçlar

Türkiye'nin 10 ilini etkileyen yıkıcı depremlerin ardından, daha etkili insani yardım dağıtım mekanizmalarına duyulan acil ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Bu proje, yeni insani yardım dağıtım yöntemlerinin tasarlanmasına katkıda bulunmayı ve böylece Türkiye'deki yardım dağıtım modelini şekillendiren sosyal ve kültürel normlara ve kapasitelere uygun olarak insani yardımın verimliliğini ve etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır. Proje bu bağlamda iki temel soruya cevap bulmaya çalışacaktır:

- 1 Yardım toplama ve dağıtımının mevcut dinamikleri nelerdir (kilit aktörler ve kullanılan yöntemler),
- 2 Ne tür yeni modeller daha etkili yardım toplama ve dağıtımı ile sonuçlanabilir.

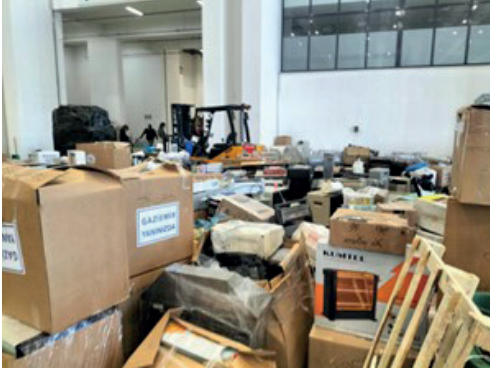
Mevcut raporların ve medya taramasının kapsamlı bir masa başı incelemesinin ardından, bu iki soruyu yanıtlamak için kilit bilgi sahipleriyle derinlemesine görüşmeler ve kısa bir anket yapılacaktır. Hem Türkçe hem de İngilizce olarak bir değerlendirme ve savunuculuk raporu hazırlanacak ve sonuçları tartışmak üzere ilgili paydaşlarla bir dizi toplantı ve online seminer düzenlenecektir.

Gerekçe

İnsani yardım dağıtımının dört aşaması vardır:

- Çeşitli kaynaklardan (haneler ve kurumlar dahil) aynı ve/veya nakdi yardım toplanması.
- Yardımların deprem afet bölgesine ulaştırılması.
- İhtiyaç sahiplerine yardım ulaştırılması.
- Yardım sonrasındaki katı atık yönetimi.

İnsani yardım ancak bu dört aşamanın tamamında güçlü bir koordinasyon mekanizması varsa etkili olabilir. Yardımlar toplanmalı ve ihtiyaca göre sınıflandırılmalı, ihtiyacın olduğu yere ulaştırılmalı, topluluklara zamanında ve gerçek ihtiyaca göre ulaştırılmalı ve insani yardım faaliyetlerinden kaynaklanan atıklar yönetilmelidir. İhtiyacın ne ve nerede olduğunu, neyin nasıl ve ne şekilde ulaştırılacağını bilmeden yardım toplayan ve bölgeye gönderen yüzlerce farklı kuruluşun olduğu bir yerde böyle bir koordinasyon mekanizmasını düzenlemek oldukça zordur.

Beklenen çıktılar

- 1 Deprem Afetinde Yardım Toplama ve Dağıtma Pratikleri Analizi Raporu
- 2 Nihai rapor geniş çapta dağıtılacak ve raporda önerilen yeni yardım sağlama yöntemlerinin hayata geçirilmesi için kamu ve sivil toplumu hedef alan bir dizi savunuculuk faaliyetleri yürütülecektir.

3.5.4 Kahramanmaraş Depremi Samandağ-Kahramanmaraş Fay Hattı Boyunca Bitkisel Ürün Desenin Değişimi ve Bunu Etkileyen Nedenler Araştırması

	Olası iş birliği kuruluşları: Kent State Üniversitesi, Konya Tarım ve Gıda Üniversitesi
	Tahmini bütçe: 75-90.000 USD
	Hedef iller: Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş
	Süre: 7-9 ay

Arkaplan

6 Şubat 2023 günü Kahramanmaraş ili merkezli meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki iki deprem ile bunun ardından gerçekleşen diğer depremlerle Kahramanmaraş, Diyarbakır, Kilis, Gaziantep, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya, Hatay ve Türkiye sınırına yakın Suriye köy ve kentlerinde büyük bir yıkıma yol açmıştır. Türkiye genelinde 10 ilde yaklaşık 1,5 milyonu Suriyeli geçici sığınmacı olmak üzere yaklaşık 15 milyon insanı doğrudan etkileyen deprem afeti en fazla Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Adıyaman ve Hatay illerini etkilemiştir. Depremde 50 bin kişinin üzerinde ölüm, 100 bin kişinin üzerinde ise yaralanma söz konusudur.

Gerekçe

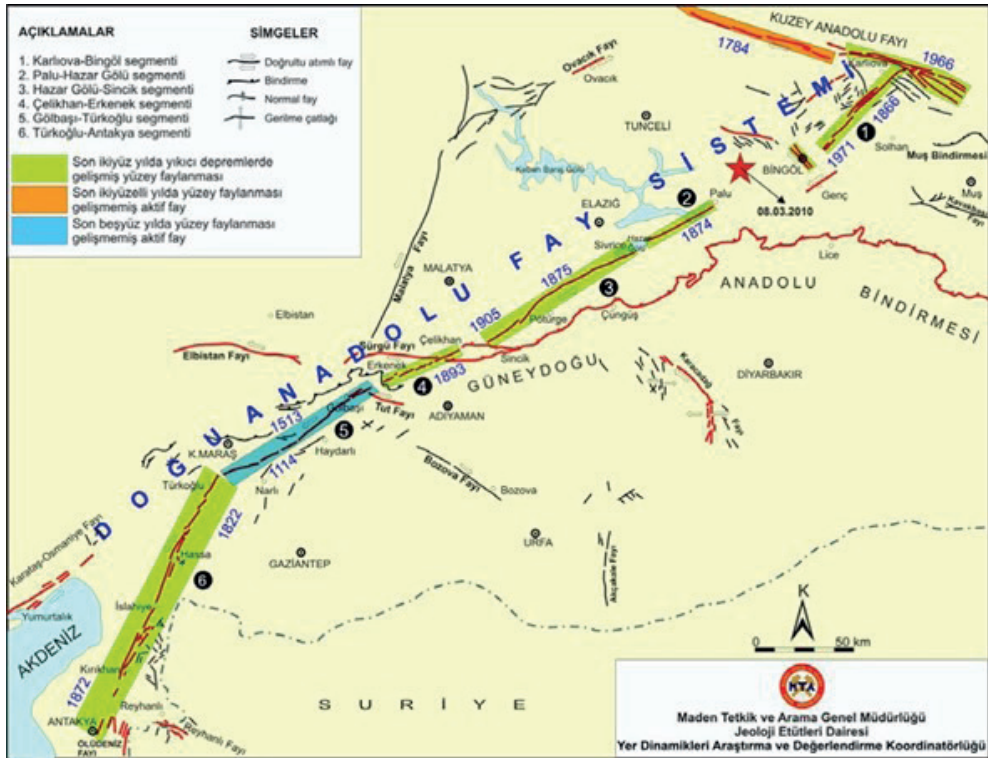
Deprem felaketiyle yaşanan yıkımın bölge illerinde yarattığı sosyal ve ekonomik zarar oldukça yüksektir. Bölgede geçim kaynaklarının büyük oranda zarar görmesinden dolayı işsizliğin ve bununla birlikte yoksulluğun artması kaçınılmazdır. Deprem afetinin yarattığı etki en fazla fay hattı üzerinde gerçekleşmiştir. Özellikle kırsal yerleşimlerde arazi kaymaları, konutların yıkılması ve ağır hasar görmesi, ölüm ve yaralanmalar bitkisel ve hayvansal üretime büyük oranda etki yapmıştır. Tarımsal üretimde meydana gelen hasarın ilk tespitlere göre 24,2 milyar TL (1,3 milyar dolar) olduğu tahmin edilmektedir. Vefat ve yaralanmalardan dolayı ekilemeyen araziler, göçten dolayı işlenemeyen veya bakımı yapılamayan araziler ile işgücü yetersizliği nedeniyle teknoloji yoğun üretimin devreye girmesi, tedarik zincirinin aksamıyla ortaya çıkan değişimlerin tespiti yeni planlamalar için önemli girdi sağlayacaktır. Bu nedenle deprem hattı boyunca uzaktan algılama ve yerel saha çalışmalarıyla bu değişimin ortaya konulması yoksullukla mücadele başta olmak üzere gıda güvenliği ve tarımsal planlama için önemlidir.

Amaçlar

Bu projenin temel amacı uydu fotoğrafları yoluyla Samandağ-Kahramanmaraş arasında yaklaşık 200 km'lik uzunluğunda, 5-10 km'lik genişliğindeki deprem fay hattı boyunca belirlenecek tarımsal alanlarda deprem öncesi ve sonrası bitkisel üretim deseni değişiminin hem uzaktan algılama araçları hem de saha düzeyinde yapılacak çalışmalarla nedenlerinin anlaşılması ve bu nedenlerin deprem afeti ile ilişkilendirilmesidir. Ayrıca çalışma sonuçlarından yararlanarak hem mevcut depremin afetinin etkisini azaltmak hem de gelecekte ortaya çıkacak yeni deprem afetlerinde tarımsal üretim ve gıda güvenliği için yeni çözümler geliştirmektir.

Beklenen çıktılar

- 1 Samandağ-Kahramanmaraş fay hattı boyunca belirlenecek alanlarda uzaktan algılama yöntemiyle deprem öncesi ve sonrasında tespit edilen bitkisel ürün desenindeki değişim raporu ve haritası.
- 2 Değişimin nedenlerine bağlı saha analiz raporu ve politika önerileri belgesi.

BİLEŞEN 4: SAĞLIK ÇALIŞMALARI

4.1 Cinsel Sağlık, Üreme Sağlığı, Anne ve Çocuk Sağlığı Hizmetlerinin Depremden Etkilenen Kırsal Alanlara Yaygınlaştırılması

Potansiyel ortaklar: Konuşmamız Gerek , Sağlıkta Genç Yaklaşımlar

Tahmini bütçe: 50.000 USD (30.000 USD halihazırda taahhüt edilmiş ve alınmıştır)

Hedef şehirler: Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş

Proje süresi: 6 Ay

Amaçlar

Sağlığın teşviki, sağlık okur-yazarlığı, sevk ve kültüre uygun hijyen ve kadın kiti dağıtımı yoluyla depremden etkilenen kırsal bölgelerde MISP rehberliğinde Cinsel Üreme Sağlığı hizmetlerine, gebelik bakımına ve çocuk bağışıklamasına erişimi artırmak.

İhtiyaç

Kadınlar ve çocuklar afetten etkilenen nüfuslar arasında en çok etkilenen gruplardan bazılarıdır. İhtiyaçları genellikle göz ardı edilmekte ya da çoğu kuruluş bu gruplara bakım sağlayacak bilgi, deneyim ya da kapasiteye sahip değildir. Bu durum, hijyenik pedlerin bağışlanan malzemeler arasında 'unutulması' gibi basit şeylerden cinsiyete dayalı şiddete kadar uzanmaktadır. Bu sorunlar, ana hastanelerden ve merkezi insani yardım dağıtım merkezlerinden uzak olan kırsal bölgelerde daha belirgindir. Cinsel sağlık, üreme sağlığı ve çocuk sağlığına özgü sorunları hafifletmek için MISP (UNFPA'nın kadınlara sunulması gereken ilk ve kapsamlı hizmetleri / kitleri açıklayan minimum başlangıç hizmet paketi) rehberliğinde önleyici sağlık müdahalelerine ihtiyaç vardır.

Ana Faaliyetler

- 1 Kültüre duyarlı hijyen ve kadın kitlerinin teslimi.
- 2 Kırsal alanlarda sağlığı geliştirme ve okuryazarlık eğitim modülleri.
- 3 Kadınları hizmetlere yönlendirebilecek bir yardım hattı ve yapay zeka destekli bir chatbot (güncel aktif sağlık hizmetlerinde).
- 4 Gebeliklerin (riskli gebelikler dahil) ve çocukluk aşılarının dijital ortamda takibi, planlanması ve yönlendirilmesi.

4.2 Deprem Bölgesindeki Aktif Sağlık Kuruluşlarının (Kâr Amacı Gütmeyen, Kamu ve Özel) Haritalanması ve Koordinasyonu

	Olası iş birliği kuruluşları: Tüm sağlık kümelenmesi kuruluşları
	Tahmini bütçe: 30.000 Euro (12.000 Hali hazırda fonlanmış)
	Hedef iller: Depremden etkilenen tüm iller
	Süresi: 3 Ay

Amaçlar

Hayat kurtarıcı sağlık hizmetlerinin tüm sağlık kuruluşları tarafından zamanında sunulmasını sağlamak için etkilenen bölgedeki sağlık hizmeti sunumuna ilişkin bilgileri afetzedelerle etkin bir şekilde paylaşmak.

İhtiyaç

Depremi en büyük etkilerinden biri mevcut sağlık altyapısının tahrip olmasıdır. Dahası, pek çok sağlık çalışanı bizzat depremzededir. Bu boşluğu doldurmak amacıyla, sağlık hizmeti sunumu konusunda deneyimli bazı STK'lar sahada ya da mobil kliniklerde hizmet vermeye başlamıştır. Gerekli olmasına rağmen, koordinasyonsuz çabalar, uyum sağlayamama ve kırsal alanlardaki boşlukları dolduramama nedeniyle sağlık hizmetlerinin etkisi azalmaktadır. Örneğin, kuruluşların gezici klinikleri aynı gün aynı köye gitmekte ve mükerrerliğe yol açmaktadır. Öte yandan, farklı kuruluşlar diğerlerinin ne yaptığını bilmediği için bazı köyler hiç bakım alamamaktadır. Koordinasyon ve haritalama sistemi, otomatik bir Whatsapp sohbet robotu ile birlikte bu mükerrerliği önlemek ve kırsal alanlarda eşit ve etkili bakım sunumu sağlamak için tasarlanmıştır.

Faaliyetler

- 1 Sağlık kuruluşlarının sağlık merkezlerini ve hizmetlerini paylaşmaları için mevcut bir çevrimiçi platformun (afetsaglikharitasi.org) genişletilmesi.
- 2 Sabit ve mobil sağlık merkezleri, bunların programları ve sağlanan hizmetlere ilişkin ayrıntılar dahil olmak üzere tüm sağlık hizmeti aktörlerinin çevrimiçi platforma kaydedilmesi.
- 3 Afetten etkilenen nüfusun zamanında ve doğru sağlık hizmetlerine erişebilmesi için çevrimiçi haritalama aracının kullanımının teşvik edilmesi.

4.3 Afet Bölgesinde Hizmet Veren STK'ların Dijital Koordinasyonu

	Olası iş birliği kuruluşları: Türk koordinasyonundaki tüm kuruluşlar, İnsani Yardım Forumu
	Tahmini bütçe: 20.000 Euro
	Hedef iller: Depremden etkilenen tüm iller
	Süresi: 3 Ay

Amaçlar

Afet bölgesinde insani yardım sağlayan kuruluşların, kitle kaynaklı iş birliğine dayalı bir çevrimiçi platform aracılığıyla hizmet sunumundaki boşlukları (ve ihtiyaçları) haritalandırırken iç lojistik ve hizmetlerini koordine etmelerine yardımcı olmak.

İhtiyaçlar

Afet bölgesinde çalışan binlerce yerel, ulusal ve uluslararası kuruluş bulunmaktadır. Ancak pek çok küçük kuruluş, hizmetlerini ve sahada gördükleri ihtiyaçları haritalandırma kapasitesinden yoksundur. Bu da hesap verebilirlik sorunlarına (nereye gıda ya da ilaç ulaştırdıkları gibi) ve mükerrerliğe yol açan koordinasyonsuz çabalara, daha da kötüsü lojistik sorunlar nedeniyle ulaştırılamayan kullanılmamış ya da son kullanma tarihi geçmiş malzemelere yol açmaktadır. Bölgede çalışan kuruluşları koordine etmek amacıyla Türkiye İnsani Yardım Forumu (TIF) bir iletişim merkezi olarak hizmet vermek üzere inisiyatif almıştır. Ancak bu, tüm kuruluşların aktif olarak katılımını ve diğerleriyle bilgi paylaşımını gerektirmektedir ki çoğu yerel kuruluş bu kapasiteden yoksundur.

Faaliyetler

- 1 Kuruluşların faaliyetlerini ve sahada gördükleri ihtiyaçları özel olarak haritalandırmaları için çevrimiçi bir platform tasarlamak.
- 2 Kamu ve koordinasyon kurumlarına (TIF) açık, iş birliği ve ortaklığı kolaylaştıran ve sahadaki mevcut eksiklikleri raporlayan bir çevrimiçi platform tasarlamak.
- 3 Çevrimiçi platformun yerel kuruluşlara tanıtılması ve lojistik / raporlama sistemlerine entegre edilmesi.

Deprem illerinde kısa-orta ve uzun vadeli insani yardım, sosyal ve ekonomik kalkınma, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim ve psiko-sosyal desteklerle ilgili çalışmalar yapmak amacıyla 8 Şubat 2023 tarihinde Kalkınma Atölyesi-Medikal Arama Kurtarma Derneği ve HERA Dijital Sağlık Vakfı bir çalışma grubu kurmuştur. Çalışma Grubu'nun öncelikli amacı deprem illeri öncelikli olmak üzere depremden etkilenmiş topluluklara odaklı Sağlık ve Kalkınma İş Birliği Programı'nın geliştirilmesidir. Çalışma grubunun bir diğer amacı da sahada yapılacak çalışmalar için uzman, akademisyen ve gönüllü ağının geliştirilmesiyle ulusal ve uluslararası farklı kurumsal işbirliklerinin sağlanmasıdır.

Facebook: [kalkinmaatolyesi](#)
Instagram: [info@ka.org.tr](#)
Twitter: [kalkinmatolyesi](#)
LinkedIn: [www.ka.org.tr](#)

Facebook: [info@heradigitalhealth.org](#)
Instagram: [www.heradigitalhealth.org](#)
Twitter: [hera-digitalhealth](#)
LinkedIn: [HERA_dHealth](#)

Facebook: [info@medak.org.tr](#)
Instagram: [www.medak.org.tr](#)
Twitter: [medakorgtr](#)
LinkedIn: [medakorgtr](#)